

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET U ZAGREBU
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE ZNANOSTI

DÁVID KARÁCSONYI

DIGITALIZACIJA PISANE BAŠTINE NA PRIMJERU NOVINA

MENTOR: DR. SC. RADOVAN VRANA

Zagreb, 2016.

Sadržaj

Uvod	2
Pisana baština	3
Digitalizacija pisane baštine na prostoru Hrvatske.....	3
Povijest novina	4
Prve novine	4
Pojava novina u Hrvatskoj	5
Digitalizacija novina.....	7
Teorijski pristup digitalizaciji	7
Svrha digitalizacije novina.....	10
Projekti digitalizacije novina	11
Portal “Stare hrvatske novine”	11
Digitalizirana zagrebačka baština	13
INO – Istarske novine online	13
Digitalizirani koprivnički tisak i Glas Podravine	15
Novinstvo Varaždina	16
Digitalna zbirka zavičajne zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci.....	17
Digitalizacija šibenskih novina	18
Digitalizirana baština Spalatina.....	19
Projekt digitalizacije starih novina i časopisa Sveučilišne knjižnice u Splitu	20
Digitalizirani „Krapinski vjesnik“	21
Digitalizacija riječkih novina	22
Digitalizacija „Virovitičkog lista“	23
Pregled i usporedba digitalizacije novina obrađenih u radu	24
Zaključak usporedbe projekata digitalizacije novina	28
Zaključak	30
Literatura	31
Prilozi	35

Uvod

Dolaskom informacijskog doba pojavljuje se sve veća potreba za pronalaskom informacija u svim oblicima. Pisana baština ulazi u jedan od najvrjednijih i najpouzdanijih izvora informacija koji su bili dostupni većini populacije. Prvi dokumentirani zapisi na hrvatskom, odnosno staroslavenskom jeziku pojavljuju se već u srednjem vijeku, u 11. stoljeću, a nalazimo ih u raznim oblicima, npr. Bašćanska ploča (oko 1100.), Vinodolski zakonik (1288.), Ljetopis popa Dukljanina (kraj XII. stoljeća).¹ Kao jedan od primjera pisane baštine, novine su najjednostavniji i najpristupačniji izvor informacija, a svakako važan dio nacionalne pisane baštine. Premda se većina modernih novina čuva i u digitalnom obliku prije tiskanja, potreba digitalizacije starih novina od velike važnosti još uvijek nije na visokom mjestu prioriteta digitalizacije, bez obzira na to što su stare hrvatske novine iznimno vrijedna i važna građa koja dokumentira nacionalnu i lokalnu povijest, politiku i kulturu i često je tražena u svrhu različitih istraživanja. U ovom radu opisat će se pisana baština u Hrvatskoj, početak novinstva u svijetu i Hrvatskoj, načini, razlozi i postupak digitalizacije, digitalizacija novina u Hrvatskoj, primjeri digitaliziranih novina i gdje se mogu pronaći. Također će se opisati značaj digitalizacije tih novina za pojedino područje i usporediti projekti digitalizacija novina u Hrvatskoj.

---

¹ MVEP - Najstariji hrvatski pisani spomenici. Dostupno na: <http://www.mvep.hr/hr/o-hrvatskoj/kulturna-bastina/najstariji-hrvatski-pisani-spomenici/> (10.9.2016.)

Pisana baština

Pisana baština nezamjenjivi je dio kulturne baštine koji obuhvaća pisana naslijeđa prošlih generacija, a koja se što brižnije čuvaju kako bi bila ostavljena za buduće generacije. Pisanom se baštinom smatraju svi dokumenti pisane vrste, bilo u kamenu, na koži ili na papiru.² U Hrvatskoj se prvi dokumenti mogu datirati sve do 9. stoljeća, kada su bili isklesani spomenici na latinici u kojima se spominju knez Trpimir (Darovnica kneza Trpimira, 852. godina), čiji je natpis ujedno i najstarija sačuvana isprava hrvatskog vladara, i knez Branimir (Branimirov natpis, 888. godina) u čijem se natpisu po prvi puta spominje ime Hrvata. Već se u 11. stoljeću pojavljuju spomenici pisani na staroslavenskom i starohrvatskom jeziku (Bašćanska ploča, Krčki natpis i Valunska ploča), a 1250. godine pojavljuje se prvi dokument pisan hrvatskom ćirilicom, a ime mu je Povaljska listina.³ Prvi dokument pisan na hrvatskom jeziku, ujedno i jedan od najvažnijih pravnih spisa Europe jest Vinodolski zakonik napisan 1288. Iako su svi ovi i još mnogi dokumenti jako važni za razvoj hrvatske kulture, 28 godina nakon otkrića Gutenbergova stroja, točnije 1483., pojavljuje se prva hrvatska tiskana knjiga pisana glagoljicom, Misal po zakonu rimskog dvora i nakon toga se razvija tiskarstvo, kako u svijetu, tako i u Hrvatskoj, koje obilježava procvat pisanih dokumenata među kojima se nalaze i novine.⁴

Digitalizacija pisane baštine na prostoru Hrvatske

Zahvaljujući razvoju informacijske tehnologije u modernom dobu, danas možemo sačuvati sve pisane ljudske spomenike koji imaju kulturnu važnost. Osim zaštite, digitalizacija povećava dostupnost digitalnih dokumenata na dobrobit svih zainteresiranih. Što se tiče zaštite, digitalizacija je važan čimbenik u konzervaciji i restauraciji kulturne baštine te se u sve većoj mjeri provodi na području Europske unije. Valja napomenuti da se od 2007. godine⁵, kada je počeo projekt „Hrvatska kulturna baština“, neprestano digitalizira pisana baština u obliku novina, časopisa, knjiga, jedinica dokumentacijsko-arhivskog sadržaja i drugog. Svrha tog projekta je „stvoriti i učiniti lako dostupnim skup digitalnih zbirki prepoznatljivog i nacionalno vrijednog

---

² Krtalić, Hasenay, Aparac – Jelušić. Upravljanje zaštitom pisane baštine u knjižnicama – Teorijske pretpostavke. Dostupno na: [http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1145/vbh/God.54\(2011\),br.1-2](http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1145/vbh/God.54(2011),br.1-2) (3.9.2016.)

³ Povaljska listina – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Dostupno na: <http://ihjj.hr/iz-povijesti/povaljska-listina/6/> (1.9.2016.)

⁴ MVEP – Najstariji hrvatski pisani spomenici. Dostupno na: <http://www.mvep.hr/hr/o-hrvatskoj/kulturna-bastina/najstariji-hrvatski-pisani-spomenici/> (1.9.2016.)

⁵ Seiter – Šverko, Dunja. Nacionalni projekt „Hrvatska kulturna baština.“ Dostupno na: www.hkdrustvo.hr/datoteke/548 (3.9.2016.)

sadržaja koji će biti dostupan putem usluga u elektroničkom okruženju“, a rezultati digitalizacije dostupni su na portalu „Hrvatska kulturna baština“.⁶

Povijest novina

Definicija novina

Novine su svako periodično izdanje koje izlazi dnevno, tjedno, petnaestodnevno ili mjesečno i koje obavještava javnost o svim aspektima društvenog života te izvještavaju o događajima, objavljuju oglase i nerijetko su bile mjesto objave poezije i proze lokalnih autora.⁷ Budući da su obavještavale o lokalnim događajima, bile su omiljene među populacijom grada u kojem su se tiskale. Uglavnom se prihvaća definicija Erica W. Allena koja obuhvaća sedam značajki: „prave novine moraju izlaziti periodički, moraju biti mehanički reproducirane i dostupne svima koji su ih voljni platiti. Uz to moraju sadržavati članke različitih sadržaja, biti općenite, pravovremeno donositi vijesti i moraju biti organizirane.”⁸

Prve novine

Za mjesto pojave „novina“ često se uzima Kina, budući da je ona mjesto otkrivanja papira.⁹ Vladari su organizirali prikupljanje vijesti za svoje potrebe, zapisivali ih na papir te ih slali pismima koja su služila za osobne potrebe, ali nekada su imala i javno značenje. U Rimskom Carstvu pojavljuje se vrsta dnevnih informacija, a zvale su se *acta publica* i *acta diurna*. *Acta publica* bili su službeni izvještaji sa sjednica Senata kojima se održavala veza između nositelja vlasti i vojnih zapovjednika, a *acta diurna* bile su kratke vijesti o različitim državnim poslovima. Prve pisane vijesti koje su imale obilježja današnjih novina pojavile su se u XIV. stoljeću i obraćale su se javnosti i nastojale biti aktualne, no nedostajao im je čimbenik periodnosti. Pojavom Gutenbergova stroja i poštanskih službi pojavljuje se velika potreba za novostima u zapadnoj Europi. Prvim se pravim novinama često smatraju „Avisa-Relation oder

---

⁶ Digitalizacija u službi očuvanja i promoviranja kulturne baštine. Dostupno na: <http://povijest.net/digitalizacija-u-sluzbi-ocuvanja-i-promoviranja-kulturne-bastine/> (1.9.2016.)

⁷ Hrvatska enciklopedija – novine. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44284> (3.9.2016.)

⁸ Allen, Eric W. International origins of the newspaper. // Journalism Quarterly 7, 4(1930), str. 310.

⁹ Hrvatska enciklopedija – novine. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44284> (1.9.2016.)

Zeitung“ tiskan u Wolfenbüttelnu u Njemačkoj, a prve dnevne novine su „Neue einlaufende Nachricht“ iz Leipziga. Nakon njih se diljem cijele Europe pojavljuju tjednici – gazete i njima započinje širenje novinarstva.¹⁰

Pojava novina u Hrvatskoj

U XVIII. stoljeću ekonomski i politički život koncentrira se u Varaždinu i zbog toga Zagrebu prijeti opasnost da obamre. Iz tog razloga Kaptol osniva tiskaru koja će pomoći u unapređivanju Zagreba, a njen upravitelj postaje Antun Jandera. Početak tiskare nije bio sretan jer je 1769. izgorjela pa se tek nakon obnove počinju izdavati prve novine. Godine 1771. tiskara izdaje 50 primjeraka na latinskom jeziku pod nazivom „Ephemerides Zagrabienses“ (Zagrebačke novine). Da su postojale, znalo se samo iz zagrebačkog kalendara „Calendarium Zagrabiense“ jer nijedan primjerak nije sačuvan.¹¹

Tek nakon petnaest godina, 1786., u Zagrebu se pojavljuju novine pod nazivom „Agrarische deutsche Zeitung“, od kojih, nažalost, također nije ostao sačuvan niti jedan primjerak. Iako je postojala želja da se stvori jedinstveni pravopis svih Južnih Slavena, jezikoslovci se nisu mogli složiti jer se svaki zalagao za pravopis i govor svojeg kraja pa se zbog toga počeo uvoditi njemački kao upravni jezik što objašnjava novine na njemačkom jeziku.¹²

Bečki stampar i knjižar Ivan Toma Trattner stekao je 1773. Privilegij za varaždinsku tiskaru i raspačavanje školskih knjiga čitavoj Hrvatskoj, no već iduće godine otvara knjižaru i uređuje tiskaru u Zagrebu kao knjižar i stampar cara Josipa II. On također pokreće list u Zagrebu, prve hrvatske novine na njemačkom jeziku, pod nazivom „Kroatischer Korrespondent“ koji počinje izlaziti 1789. godine.¹³

Nakon što je Dalmacija pripala Francuskom Carstvu, francuski režim 1806. godine pokreće nove novine, prve na hrvatskom jeziku, pod imenom „Il Regio Dalmata“ – „Kraljski

---

¹⁰ Hrvatska enciklopedija – novine. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44284> (1.9.2016.)

¹¹ Horvat, Josip. Povijest novinstva hrvatske 1771.-1939. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, 2003., str. 31.

¹² Horvat, Josip. Nav. dj., str. 36-37

¹³ Stare hrvatske novine - Kroatischer Korrespondent. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/LibraryTitle.aspx?id=039ce03a-9d2b-4916-92c7-97695f99b624> (3.9.2016.)

Dalmatin“. Novine su bile dvojezične, talijanske i hrvatske, gdje je hrvatski bio doslovan prijevod talijanskog dijela teksta.¹⁴

Nakon povezivanja s Kraljevinom Ugarskom i uvođenjem mađarskog jezika u upravu i školstvo, pojavljuju se dva nova lista u Zagrebu – „Luna“ i „Agramer Politische Zeitung“. Pokretač Lune, koja je izlazila s oznakom „zagrebački časopis“, bio je Franjo Stauduar, koji je dobio dopuštenje za izdavanje spomenutog časopisa 1826. pod uvjetom da ne donosi nikakve političke vijesti ni članke. Tri godine kasnije Stauduaru je dopušteno izdavanje novina pod uvjetom da objavljuje jedino ono što je već cenzurirano, te 1830. počinje izlaziti novi list, „Agramer politische Zeitung“, a Luna postaje njegov prilog. Nažalost, nikad nije saživio sa životom Hrvatske i nastavio se tiskati na njemačkom. Podupire mađarone, pogotovo nakon 1861. kada podupire vladu i svršava kao neslužbeni organ vojne komande u Zagrebu, a prestaje izlaziti potkraj 1918.¹⁵

Buđenjem narodnosti i prihvaćanjem Gajeva prijedloga za izdavanje novina na hrvatskom jeziku 1835. počinju izlaziti prve hrvatske novine tiskane u dva dijela: „Novine Horvatzke“ uz prilog „Danicza Horvatzka, Slavonzka y Dalmatinzka“. Budući da Gaj i njegovi suradnici nisu poznavali tehniku stvaranja novina, one su bile uređene po shemi njemačkih i mađarskih novina iz kojih su također prepisivali svjetske vijesti, no na prvom su mjestu bile vijesti o domaćim događajima, kao i dopisi iz pokrajine. Gaj se svakodnevno suočavao s problemom jezika, stvarao je nove riječi uz objašnjenje na njemačkom ili latinskom te su tako ove novine utjecale na oblikovanje suvremenog govornog jezika. Gajeve su novine bile politički bezbojne, njih je sklonio u prilog, „Danicu“, koja je bila glavno sredstvo širenja ideje preporoda. Nakon uvođenja štokavštine kao službenog jezika, „Danica“ i „Novine Horvatzke“, sada već nazvane „Novine Ilirske“, pišu se na štokavštini.¹⁶

Osim navedenih, kao važne novine koje su bile digitalizirane navode se i kraljevački „Primorac“ i „Dom i svijet“. „Primorac“ je bio list koji je imao ekonomsku i pomorsku rubriku pored političkog dijela kojemu je značaj davao dr. Milan Makanec, vođa jedine opozicije protiv tadašnje Mažuranićeve vlade i revizije Austro-ugarske nagodbe. Prvi broj izlazi 11. rujna 1873.

---

¹⁴ Stare hrvatske novine – Il Regio Dalmata. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/LibraryTitle.aspx?id=ec4bd886-2f50-4747-8582-29436f789de4> (3.9.2016.)

¹⁵ Stare Hrvatske novine – o starim novinama. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/Newspapers.aspx> (3.9.2016.)

¹⁶ Horvat, Josip. Nav. dj., str. 75-88

„Dom i svijet“ bio je prvi hrvatski ilustrirani list za zabavu, pouku i vijesti o dnevnim događajima i javnom životu u svim aspektima. Prvi broj izlazi 1. siječnja 1888.¹⁷

Digitalizacija novina

Teorijski pristup digitalizaciji

"Digitalna obrada građe bitna je faza koju moraju dosegnuti sve europske kulturne institucije kako bi zaštitile i vrednovale zajedničku kulturnu baštinu Europe, kako bi se sačuvala kulturna različitost, te građanima omogućio najbolji pristup toj baštini, da bi se unaprijedilo obrazovanje i turizam i da bi se pridonijelo razvoju novih digitalnih sadržaja i uslužnih industrija."¹⁸

Cjelokupni proces digitalizacije sastoji se od sedam koraka: 1. odabir građe, 2. digitalizacija građe, 3. obrada i kontrola kvalitete, 4. zaštita, 5. pohrana i prijenos, 6. pregled i korištenje i 7. održavanje digitalne građe.¹⁹ Prolaskom kroz ove korake možemo vjerno prikazati prolaz odabranih novina od početka pa do kraja digitalizacije. Kako je već rečeno, novine su zbog svoje količine informacija dobar izbor kada se dolazi do pitanja koju građu prvo digitalizirati, no mora postojati i kriterij za odabir novina koje treba najprije digitalizirati. U ovom koraku pomaže nam „matrica za donošenje odluka o digitalizacijskom projektu prije postupka odabira građe“. Kvalitetni kriterij odabira određuje da se digitalizirati treba onu građu za koju se smatra da će se najviše koristiti, a čije će digitaliziranje biti najjeftinije. Svakako, u procesu digitalizacije ne može biti aktivna samo jedna osoba, već u njemu moraju sudjelovati razni stručnjaci zaduženi za sve elemente koji se provlače kroz proces digitalizacije. Povjerenstvo ovih stručnjaka treba odrediti opće kriterije digitalizacije, svaki član samostalno mora pregledati građu iz pogleda vlastite struke te sukladno tome dati preporuke. Nadalje

---

¹⁷ Dom i svijet – Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15874> (3.9.2016.)

¹⁸ Parmska povelja, 2003.

¹⁹ Stančić, Hrvoje. Digitalizacija. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2009. , str. 11.

povjerenstvo treba odrediti kojim se redoslijedom digitalizira građa, vrijednost istog, rizik digitalizacije i predviđeno korištenje digitalizirane građe.²⁰

Nakon odabira građe treba se odlučiti hoće li institucija digitalizirati građu unutar sebe ili će zatražiti vanjsku pomoć nekih od kompanija koje nude usluge digitalizacije. Kako bi se odredio cilj digitalizacije i format digitalne građe, treba napraviti pilot-projekt kojim bi se eksperimentiralo na građi. Oba načina imaju svoje prednosti. Digitalizacija unutar institucije pruža viši stupanj kontrole nad procesom, učinkovitost i, najvažnije, ekonomičnost. Kada je riječ o malom projektu, preporuča se ova vrsta digitalizacije, naravno samo ako institucija ima odgovarajuću opremu. Institucija koja odluči digitalizirati kod vanjskog pružatelja usluga ne mora osigurati prostor za skeniranje niti mora financijski brinuti o nabavi opreme, kao ni o eventualnim padovima sustava ili greškama prilikom digitalizacije.²¹

Za različite vrste građe postoje različite vrste uređaja za digitalizaciju. Budući da govorimo o pisanoj baštini, za digitalizaciju tekstova i slikovne građe koriste se skeneri i digitalni fotoaparati. Pri odabiru skenera valja se posavjetovati sa stručnjakom o tome koju vrstu skenera koristiti. Postoje dvije vrste skenera: koračni skeneri u koje spadaju ručni, plošni, skeneri za mikrooblike, rotacijski, reprografski, 3D-skeneri i skeneri za knjige, te protočni skeneri. Fotoaparati se dijele na amaterske, profesionalne, studijske kamere i profesionalni modularni sustav digitalnih kamera.²²

Nakon digitalizacije građa se mora dodatno obraditi i vidjeti zadovoljava li kvaliteta određene standarde. Kod tekstualne građe potrebno je sliku pretvoriti u tekst pomoću OCR (optical character recognition) programa koji zapisuje znakove u obliku pretraživog teksta. Digitalizirana slika otvara se pomoću OCR programa te on tada razlikuje bijele od crnih površina teksta i zatim stvara tekstualnu datoteku. Do problema dolazi kada se koriste tekstovi koji sadrže znakove svojstvene nekim jezicima, ili ako nema dovoljne kontrastne razlike na predlošku.²³

Nadalje valja zaštititi digitaliziranu građu od neovlaštenog pristupa, kopiranja i daljnjeg distribuiranja i radi dokazivanja autentičnosti građe. Postoji nekoliko skupina mehanizama zaštite:

---

²⁰ Stančić, Hrvoje. Nav. dj., str. 15.

²¹ Stančić, Hrvoje. Nav. dj., str. 18.-32.

²² Stančić, Hrvoje. Nav. dj., str. 33.-70.

²³ Stančić, Hrvoje. Nav. dj., str. 71.-94.

- mehanizmi koji se odnose na zaštitu i osiguranje identiteta računalnih operativnih sustava, odnosno dodjeljivanje prava pristupa određenim datotekama
- mehanizmi vezani uz prava i obveze prema vlasnicima i distributerima koji određuju smiju li korisnici pristupiti datotekama bez povrede tih prava
- mehanizmi šifriranja koji dopuštaju pristup građi samo korisnicima koji imaju ključ za dešifriranje
- mehanizmi postojanog šifriranja koji dopuštaju korisnicima upotrebu građe, dok sustav dešifrira samo one dijelove koji su trenutačno u upotrebi
- mehanizmi digitalnih potpisa i digitalnih vodenih žigova koji ugrađuju informaciju o vlasniku u digitalnu građu.²⁴

Nakon zaštite građe treba riješiti problem pohrane i prijenosa digitalne građe. Pohranu i prijenos treba razmatrati zajedno jer bi cilj digitalizacije građe trebao biti postavljen tako da digitalizirana građa bude dostupna zbog toga što sustavi za pohranu uvjetuju način i brzinu pristupa građi. Iz tog razloga razvili su se kriteriji za odabir kvalitetnog sustava za pohranu:

- dugovječnost medija
- trajnost medija
- visoki kapacitet
- mala cijena
- široka prihvaćenost
- sustav mora biti izravan ili poluizravan.²⁵

Prilikom razrade projekta digitalizacije mora se riješiti način pregledavanja i korištenja građe. Treba se odlučiti hoće li korisnici moći pretraživati građu lokalno ili putem interneta ili će korištenje građe biti moguće samo putem uređaja dostupnih u instituciji. Potrebno je razmišljati iz perspektive krajnjeg korisnika i kako će on pristupati digitalnoj verziji građe te način korištenja dodatnih usluga, ako bi to bilo moguće, na primjer, ispis na zahtjev.²⁶

---

²⁴ Stančić, Hrvoje. Nav. dj., str. 95.-111.

²⁵ Stančić, Hrvoje. Nav. dj., str. 113.-138.

²⁶ Stančić, Hrvoje. Nav. dj., str. 139.-140.

Kao posljednji korak dolazi održavanje digitalne građe, no to je zaseban problem. Ukratko, problemi koje ovaj korak opisuje trebaju se rješavati postupkom migracije. Svaki zapis mora biti migriran nakon značajnijeg unapređenja hardvera ili softvera kako bi mogao ići u korak s razvojem tehnologije, odnosno kako bi se starim zapisima moglo i dalje pristupiti, bez obzira na razvoj novih verzija programa i operativnih sustava.²⁷

Svrha digitalizacije novina

Novine kao svakidašnji izvor informacija u sebi sadrže veliku količinu vijesti na lokalnoj, državnoj i svjetskoj razini. Iako su prepune informacija, traženje kvalitetne informacije može predstavljati problem, pogotovo u današnje vrijeme, kada postoji više različitih vrsta novina. Dolaskom novih informacijskih tehnologija pojavila se potreba za digitalizacijom, primarno radi očuvanja, a zbog velike količine informacija, često o povijesti lokalne sredine, novine su često prvi izbor pri izboru dokumenata za digitalizaciju jer bi se tim postupkom sve informacije indeksirale i bile bi pristupačne svima koji imaju pristup internetu. U digitalnom obliku umanjile bi ili potpuno zamijenile upotrebu originala kako se ne bi oštetio i kako bi bio lakši za očuvanje.²⁸

U današnje vrijeme standard za zaštitu novina još je uvijek mikrofilm. Prije digitalizacije novina treba se provjeriti jesu li novine već mikrofilmirane, a ako nisu, to je proces koji se mora provesti prije svega, budući da se digitalizacija najčešće provodi iz mikrofilmirane kopije. Postoje smjernice kojih se trebamo pridržavati prilikom odabira novina za digitalizaciju. Treba se digitalizirati:

- ono što nije još digitalizirano – prije početka digitalizacije treba provjeriti jesu li novine u pitanju već digitalizirane ili je li ih druga institucija već digitalizira
- ono što je legalno digitalizirati – za novine koje spadaju pod autorsko pravo treba se dogovoriti sa zakonskim vlasnikom

---

²⁷ Stančić, Hrvoje. Nav. dj., str. 141.-156.

²⁸ Šojat – Bikić, Maja. Baštinski pristup digitalizaciji povijesnih novina: od povijesnih novina do digitalne zbirke sadržaja. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/36199> (3.9.2016.)

- ono što je (donekle) potpuno – zbog prirode novinskog tiska, sve što nije više-manje potpuno, neće biti zadovoljavajuće
- ono što je dobre kvalitete – digitalizacija lošeg originala ne može poboljšati sliku niti doživljaj korištenja građe pa treba paziti da se digitalizira građa najbolje kvalitete
- ono što će se koristiti – proces digitalizacije je skup, i to poprilično, i zbog toga treba pažljivo birati novine za koje postoji velika potražnja. ²⁹

Projekti digitalizacije novina

Od početka projekta „Hrvatska kulturna baština“ sve više knjižnica odlučuje se na digitalizaciju vlastitog fonda, ponajviše zavičajnih zbirki u kojima se nalaze i novine. Cilj ovog rada je bolje opisati projekte digitalizacije novina jedanaest knjižnica, jedni su velikog razmjera, drugi su samo digitalizacija lokalnih novina, ponekad i samo jedan naslov. U nastavku rada opisat će se projekti digitalizacija novina dostupnih na internetskim portalima i stranicama knjižnica. Usporedit će se razni dijelovi projekata i na kraju će se slikovnim primjerima omogućiti pregled rezultata digitalizacije.

Portal “Stare hrvatske novine”

Radi lakšeg pretraživanja i pregledavanja digitaliziranih novina, projekt pod nazivom „Stare hrvatske novine“, inače projekt Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, imao je za cilj uspostavu sustava za prihvatanje, upravljanje i pristup starim hrvatskim novinama digitaliziranim u Knjižnici. Za pristup svim dosadašnjim digitaliziranim novinama, dostupnim na samom portalu, na internetu ili u ustanovama, kao i onima koje su u postupku digitalizacije i onima koje su u planu iste, uspostavljen je „Portal starih hrvatskih novina“ (dostupan na adresi <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/Default.aspx>). Portal je izrađen 2010. godine kao dio projekta Hrvatske kulturne baštine³⁰ te se još uvijek unapređuje i trenutačno je, još uvijek, u beta verziji te se prilikom pretraživanja naslova može naići na pogreške u kodu i nemogućnost pristupa željenoj

²⁹ State of Michigan.// Guidelines for digitizing a newspaper. Rev 2-2012. Dostupno na: https://www.michigan.gov/documents/hal/GuidelinesForDigitizingANewspaper_181557_7.pdf (1.9.2016.)

³⁰ Stare hrvatske novine. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/Default.aspx> (3.9.2016.)

građi. Na stranici se mogu pregledavati, kao što je već rečeno, novine dostupne na portalu, na mreži, u ustanovama, može se vidjeti koje su novine u postupku digitalizacije i koje su u planu digitalizacije. Postoji alat za pretraživanje teksta digitaliziranih novina, no pretraživanje nije u funkciji. U prozoru „o projektu“ možemo pronaći zanimljivosti i informacije o cilju i svrsi projekta „Stare hrvatske novine“, kriterije odabira građe, informacije o portalu, zasluge i imena autorica projekata i svih suradnika (kao i volontera i studenata knjižničarstva).³¹ U potprozoru „tehnički podaci“ možemo naći kriterije skeniranja građe, obrade preslika, formata datoteka za prihvatanje u sustav, imenovanja datoteka, postupak optičkog prepoznavanja znakova i objava datoteka na portalu. Osim toga portal poziva na suradnju s muzejima, knjižnicama, arhivima i ostalim nakladnicima kako bi se portal mogao što bolje razvijati. Svaki suradnik portala može dostaviti digitalne preslike novina u propisanom obliku, te izrađivati:

- bibliografske podatke i podatke o fondu starih hrvatskih novina koje posjeduju
- podatke o ustanovi i/ili nakladniku kao imatelju novina/zbirke novina
- podatke o zbirci novina
- podatke o projektima digitalizacije i/ili zaštite novina u ustanovi.³²

Na stranici se trenutno nalazi više od 160 primjeraka digitaliziranih novina i časopisa i mogu se pronaći veze na ostale hrvatske projekte vezane uz digitalizaciju, npr.:

- INO – Istarske novine online
- Digitalizirani koprivnički tisak i Glas Podravine
- Digitalizirana zagrebačka baština – serijske publikacije
- Digitalizirana zavičajna periodika Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek
- Digitalizacija zavičajne i kulturne baštine – digitalizacija varaždinskih novina Gradske knjižnice i čitaonice Metel Ožegović.

U kartici „o starim novinama“ portal nudi definiciju starih novina, podatke o istraživanju istih te popis naslova dostupnih u Čitaonici periodike u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Možemo iščitati povijest novina na području svijeta i na području Hrvatske zaključno s „Daniczom horvatzkom, slavonskom y dalmatinzkom“. Nadalje se objašnjava način zaštite

---

³¹ Stare hrvatske novine – o projektu. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/AboutProject.aspx> (3.9.2016.)

³² Isto

novina koji ukratko opisuje najuobičajeniju metodu zaštite, odnosno mikrofilmiranje budući da se iz kvalitetno izrađenih mikrofilmova mogu izraditi i digitalizirani formati novina.³³

Digitalizirana zagrebačka baština

Zbirci je moguće pristupiti na adresi <http://kgzddb.arhivpro.hr/>. Cilj projekta digitalizacije trenutačno 20 digitaliziranih serijskih publikacija jest upoznati građane Zagreba, Hrvatske i svijeta sa zagrebačkom kulturnom i znanstvenom baštinom, popularizirati građu koja se koristi samo u knjižnici te objavljivati elektronička izdanja izvornika koji predstavljaju razvoj grada, istaknute pojedince i ustanove, glazbu, književnost, kazališne i ostale kulturne i sportske događaje koji su obilježili život Zagreba, kao i upoznavati čitatelje s pisanim i tiskanim dokumentima te audiovizualnom građom koja svjedoči o svijesti grada i potrebi da se njegovo postojanje prati, bilježi i prezentira. Proces digitalizacije započinju knjižnice grada Zagreba u 2008. godini u okviru projekta „Osvijetlimo dio svoga naslijeđa: Zagreb na pragu modernog doba“. Neki od istaknutijih primjeraka ovog projekta su „Glazba – list za crkvenu i svjetovnu glazbu te dramsku umjetnost“, „Hrvatski športski list“, „Hrvatski svjetozor: list za naše vrijeme, za obrazovanje i zabavu“, te „Preporod – ilustrovani zabavno – poučni časopis“. Osim 20 serijskih publikacija, možemo pronaći još 256 digitaliziranih dokumenata raznih vrsta, od grafičke građe do sitnog tiska. Na stranici se također mogu pronaći i dvije virtualne izložbe pod nazivima „Zagreb na pragu modernog doba“ te „Zagrebačke tiskare 17. i 18. stoljeća“.³⁴ Na stranici je moguće saznati više informacija o samom projektu digitalizacije, naći informacije kako pregledavati i pretraživati građu i informacije o bibliografskom zapisu te pročitati informacije o projektnom timu. Može se pretraživati svih 276 jedinica digitalizirane građe i pronaći informacije o virtualnim izložbama na stranicama knjižnice.³⁵

INO – Istarske novine online

Zbirci je moguće pristupiti na adresi <http://ino.com.hr/>. Projekt „Istarske novine online“ predstavlja digitalizirane novine koje su izlazile u Istri u drugoj polovini 19. i prvoj polovini 20. stoljeća koje se nalaze u Zavičajnoj zbirci Histrica. Projekt je 2005. godine započela

---

³³ Stare hrvatske novine – o starim novinama. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/Newspapers.aspx> (3.9.2016.)

³⁴ Digitalizirana zagrebačka baština. Dostupno na: <http://kgzddb.arhivpro.hr/> (1.9.2016.)

³⁵ Isto

Sveučilišna knjižnica u Puli pod nazivom „INO – Istarske novine online“. Projekt je nastao „s ciljem da se korisnicima i široj javnosti omogući pristup tiskanoj kulturnoj baštini Istre“.³⁶ Cilj projekta je omogućiti dostupnost novina iz fonda knjižnice putem interneta. Internetski se fond planira godišnje nadopunjavati novim naslovima novina te time pridonijeti predstavljanju tiskane kulturne baštine najširoj javnosti. Dvije godine nakon započinjanja projekta odlučeno je da tjednik „Naša sloga“ bude prvi prikazan na internetu u sklopu pilot-projekta.³⁷ Stranica omogućuje otkrivanje informacija o projektu, kao na primjer zašto je projekt INO pokrenut i koji su mu ciljevi; zatim omogućuje pregledavanje novina pomoću ključne riječi ili odabirom željenog izdanja, godišta i broja. Na kraju je moguće poslati poruku ako postoje nekakva pitanja, ili poslati povratnu informaciju ako primijetimo da određeni broj nije digitaliziran.³⁸

„Naša sloga“ prve su hrvatske novine u Istri, a izlazile su od 1870. do 1899. u Trstu te od 1899. do 1915. u Puli. Za njihovo pokretanje bio je najzaslužniji biskup Juraj Dobrila. Do 1884. izlazile su kao dvotjednik, kasnije kao tjednik. Novine su obrađivale sadržaje poput školstva, savjeta za poljodjelstvo te su objavljivale vijesti političko-nacionalnih tema i književne priloge. Digitalizaciji ovih novina uvelike je pomogla donacija gospodina Ante Iveša koji je 1970. godine donirao 26 godišta i vjerojatno je ta donacija razlog što su upravo te novine sačuvane. Godine 2005. digitalizirana su sva godišta tog tjednika (brojevi koji su nedostajali mikrofilmirani su iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice), a 2007. izrađena je web-aplikacija za njegovu prezentaciju uz mogućnost korištenja alata za pretraživanje.³⁹

Godine 2008. dodana su tri nova naslova novina na trima jezicima (hrvatski, njemački i talijanski), a nose nazive „Polaer Tagblatt“ (1905.-1915.), „Corriere istriano“ (digitalizirana godišta 1934.-1938.) i „Hrvatski list“ (1915.-1918.).⁴⁰

„Polaer Tagblatt“ jedini je pulski dnevnik na njemačkom jeziku, a počeo je izlaziti 1905. pod nazivom „Polaer Morgenblatt“, odnosno Pulski jutarnji list. Najduže razdoblje kao urednik proveo je Hugo Dudek. List je, prema tvrdnji Josipa Krmpotića, osim državnih interesa zastupao i interese Istrijana, kako Hrvata tako i Slovenaca, u obrani od talijanskih želja. U njemu su

---

³⁶ INO – Istarske novine online – o projektu. Dostupno na: <http://ino.com.hr/projekt.html> (3.9.2016.)

³⁷ INO – Istarske novine online. Dostupno na: <http://ino.com.hr/> (1.9.2016.)

³⁸ Isto

³⁹ INO – Istarske novine online – Naša sloga. Dostupno na: http://ino.com.hr/nasa_sloga.html (3.9.2016.)

⁴⁰ INO – Istarske novine online – O projektu. Dostupno na: <http://ino.com.hr/projekt.html> (3.9.2016.)

objavljivane vijesti iz svijeta, lokalne vijesti, i posebno one vezane uz austrougarsku mornaricu budući da je Pula u to doba bila glavna ratna luka Austro-Ugarske Monarhije.⁴¹

„Corriere istriano“ pulske su dnevne novine na talijanskom jeziku koje su počele izlaziti 1919. godine pod nazivom „L'Azione“. Nakon 1921. godine list više nije neovisan, već počinje surađivati s fašistima i postaje fašističkim dnevnikom. Vlasnikom lista postala je Pulska fašistička federacija. Novine 1929. godine mijenjaju ime u „Corriere istriano“ i postaju organom Nacionalne fašističke stranke za Istru.⁴²

Digitalizirani koprivnički tisak i Glas Podravine

Zbirci je moguće pristupiti na adresi <http://dkt.arhivpro.hr/?simpletext=27>. Koprivnička knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ 2007. pokreće projekt digitalizacije „Glasa Podravine“, lokalnih novina, u okviru programa „Digitalizacija kulturne baštine“.⁴³ To je bio pilot-projekt koji je završen 2008. Razlog provođenja ovog projekta „bile su potrebe korisnika i zahtjevi za pomoć u pronalaženju informacija o zavičaju i lokalnoj sredini za pisanje domaćih zadaća, referata, seminarskih, maturlnih i diplomskih radnji te općenito znanstvenih istraživanja lokalne sredine“.⁴⁴ Kao najveći izvor informacija o životu lokalne zajednice, odabrane su novine „Glas Podravine“ jer su baš one novine s najdužom i kontinuiranom tradicijom izlaženja od 1950. na tom području. Novine su izlazile od 1956. do 1993., prvotno pod nazivom „Glas Podravine“, kasnije ih preimenuju u „Glas Podravine i Prigorja“ te pod tim naslovom izlaze do 2005. Iduće godine naslov se ponovno mijenja u „Glas Podravine“ i tako izlaze do danas. Knjižnica je isprva surađivala na projektu s Muzejom grada Koprivnice kako bi se pronašla sva godišta novina, no budući da niti knjižnica, niti muzej, a niti poduzeće „Glas Podravine“ nisu imali sve primjerke, potražila se pomoć Nacionalne i sveučilišne knjižnice.⁴⁵ Na stranici je moguće pronaći pomoć pri korištenju alata za pretraživanje, pronaći informacije o autorskim pravima i uvjetima korištenja, naći informacije o impresumu, te poslati komentare i pitanja pomoću elektroničke pošte.⁴⁶

---

⁴¹ INO – Istarske novine online – Polaer Tagblatt. Dostupno na: http://ino.com.hr/polaer_tagblatt.html (3.9.2016.)

⁴² INO – Istarske novine online – Corriere istriano. Dostupno na: http://www.ino.com.hr/corriere_istriano2.html (1.9.2016.)

⁴³ Digitalizirani koprivnički tisak. Dostupno na: <http://dkt.arhivpro.hr/?simpletext=27> (3.9.2016.)

⁴⁴ Glas Podravine i Prigorja. Dostupno na: <http://library.foi.hr/glas/upit.aspx> (1.9.2016.)

⁴⁵ Sabolović – Krajina, Dijana; Ujlaki, Kristijan; Strmečki, Josip. Digitalizacija kulturne baštine kao društvene vrijednosti: praksa Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/106560> (5.9.2016.)

⁴⁶ Digitalizirani koprivnički tisak. Dostupno na: <http://dkt.arhivpro.hr/index.php> (10.9.2016.)

„Digitalizirani koprivnički tisak“ naziv je projekta kojemu je cilj okupiti na jednom mjestu digitalne reprodukcije koprivničkih novina iz fonda knjižnice „Fran Galović“ Koprivnica. Ovim se projektom nastavlja digitalizacija zavičajne i kulturne baštine Koprivnice. Projekt je započeo 2007., a završio 2008. godine. Tijekom projekta digitalizirano je, osim „Glasa Podravine“, još osam tiskovina čiji su primjerci bili zastupljeni u fondu koprivničke knjižnice. Digitalizirane su novine:

- Osvit, časopis omladine Gimnazije „Ivo Marinković“ Koprivnica (1953.-1964.)
- Susreti, smotra suvremenih prosudbi mladih Podravine (1971.)
- Ruke, književni prilog Glasa Podravine (1977.-1979.)
- LOK, list omladine Koprivnica (1977.-1979.)
- Koprivnički magnum, tabloid (1990.-1991.)
- Novi magnum, tabloid (1991.)
- Podravski tjednik, nezavisne novine (1992.)
- Koprivničke novine, nezavisni tjednik (1995.-1996.).⁴⁷

Novinstvo Varaždina

Zbirci je moguće pristupiti na adresi <http://library.foi.hr/nv/>. „Novinstvo Varaždina“ ime je projekta varaždinske gradske knjižnice „Metel Ožegović“. Projekt je nastao kao rezultat projekta „Digitalizacija zavičajne i kulturne baštine“, a pokrenut je 2009. U sklopu projekta digitalizirana su 22 naslova novina, sveukupno 154 godišta.⁴⁸ Kao i u pilot-projektu koprivničkog tiska, navodi se da su povod realizaciji projekta bile potrebe korisnika i česti zahtjevi za pomoć o pronalaženju informacija o zavičaju. Proces digitalizacije pripisuje se varaždinskoj tvrtki Point d.o.o Varaždin.

„Hrvatska pošta“ bile su novine koje su izlazile 1898. godine s podnaslovom „List za politiku i narodno gospodarstvo“. Budući da je u to vrijeme vladala mađarizacija, a ove su se novine profilirale kao „oporbeni tjednik hrvatske orijentacije“, list se najvjerojatnije zbog toga nije mogao održati duže od godine dana. Župan je vršio pritisak na tiskaru otimajući joj poslove, a novine koje su bile tiskane često su bile zaplijenjene i globljene. Tiskara se morala zatvoriti kada je župan zaprijetio zapljenom kaucije od 4000 kruna koja je kod njega bila položena kao

---

⁴⁷ Digitalizirani koprivnički tisak. Dostupno na: <http://dkt.arhivpro.hr/?simpletext=27> (1.9.2016.)

⁴⁸ Warasdiniensia – Digitalizirana zavičajna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“. Dostupno na: <http://library.foi.hr/zbirke/varazdin/index.php?page=novine> (1.9.2016.)

osiguranje. Novine su ipak potakle pojedince na politički angažman, tako da je na primjer odvjetnik Pero Magdić postao vođa oporbe u borbi protiv mađarstva u Varaždinu.⁴⁹

Digitalna zbirka zavičajne zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci

Zbirci je moguće pristupiti na adresi <http://library.foi.hr/vl/upit.aspx>. Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci provela je tri projekta digitalizacije: „Digitalizirani časopis *Uspjeh*“, „Digitalizacija zavičajne kulturne baštine – novine *Vinkovački list*“ (godišta 1952.-2008.) i „Digitalizirana monografija Cibalae –Vinkovci“. ⁵⁰ Stranica nudi mogućnosti saznanja informacija o projektu, informacije o impresumu, mogućnost javnog ocjenjivanja digitalizirane građe, upute za pretraživanje. Moguće je još pronaći komentare javnosti i prijavu greške prilikom pretraživanja građe.⁵¹

Digitalizacija časopisa „Uspjeh“ bila je pilot-projekt digitalizacije „Vinkovačkog lista“. Knjižnica se odlučila baš za taj časopis jer su primjerci čuvani u knjižnici bili jedini poznati primjerci u Hrvatskoj. Izlazio je 30-ih godina prošlog stoljeća i uglavnom se sastojao od reklama za trgovine i artikle, no kako bi ga što više ljudi čitalo, u sebi je sadržavao korisne savjete, recepte i pjesme. Digitalizirano je samo pet brojeva: br. 2 (1930.), br. 4 (1931.), br. 5 (1932.), br. 7 (1934.) i br. 9 (1936).⁵²

Kao što je već navedeno, digitalizacija „Vinkovačkog lista“ realizirana je u sklopu projekta „Digitalizacija zavičajne i kulturne baštine“, a povod digitalizaciji bile su informacijske, znanstvene, stručne i obrazovne potrebe korisnika. „Vinkovački list“ ima veliko kulturno i povijesno značenje za Vinkovce i užu okolicu jer neprestano izlazi više od 50 godina i također ima titulu novina s „najdužom tradicijom izlaženja na cijelom području Vukovarsko-srijemske županije“. ⁵³ „Vinkovački list“ počeo je izlaziti 1952. godine pod nazivom „Vinkovačke novosti“. Godine 1956. mijenja naziv u „Novosti“ zbog spajanja „Vinkovačkih novosti“ i „Vukovarskih novina“ i tim se novinama pokrivalo cijelo područje Vinkovaca, Vukovara i Županje. Godine

---

⁴⁹ Metelgrad – Novine – Hrvatska pošta. Dostupno na:

<http://library.foi.hr/novine/d.php?sqlx=N00006&sqlid=1&C=6&H=&vrsta=zbi&grupa=VARA%8EDIN&lang=hr> (1.9.2016.)

⁵⁰ Marojević, Tihomir. Digitalna zbirka Zavičajne zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci: dostupnost – zaštita – jedinstvenost. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama: Zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011., str. 173.

⁵¹ Vinkovački list. Dostupno na: <http://library.foi.hr/vl/upit.aspx> (10.9.2016.)

⁵² Marojević, Tihomir. Nav. dj., str. 176.-177.

⁵³ Vinkovački list. Dostupno na: <http://library.foi.hr/vl/upit.aspx> (1.9.2016.)

1976. naziv se opet mijenja u „Vinkovačke novosti“ i tako ostaje sve do 1990., kada se mijenja u „Hrvatski vjesnik“. Već iduće godine dobiva naziv „Vinkovački list“ koji ostaje i do danas. Što se tiče digitalizacije, digitalizirana su 63 godišta, od 1952. do 2015.

Ideja digitalizacije monografije „Cibale – Vinkovci: spomen-spis hrvatskih kulturnih i humanitarnih društava grada Vinkovaca“ rodila se tijekom rada na digitalizaciji „Vinkovačkog lista“. Monografija donosi kronološki pregled povijesti Vinkovaca od prethistorijskog doba do 1937., a jedan dio monografije odnosi se i na zasebne povijesne radove iz svih dijelova života Vinkovaca, kao što su: gospodarstvo, politika, razne udruge, društveno-kulturni život itd. U kompletu s „Vinkovačkim listom“ oblikovala se cjelina koja donosi povijest Vinkovaca od prethistorijskog doba do suvremenosti. Digitalizirano je samo 1905. godište.⁵⁴

Nakon digitalizacije ovih triju najvažnijih listova provela se digitalizacija časopisa „Svjetlost“, „Hrvatski vjesnik“ i „Hrvatski branik“. Od „Hrvatskog vjesnika“ digitalizirana su samo dva godišta (1990.-1991.), „Hrvatskog branika“ sedam (1935. – 1942.) i „Svjetlosti“ osam godišta (1906. – 1914.).⁵⁵

Digitalizacija šibenskih novina

Zbirci je moguće pristupiti na adresi <http://212.92.192.228/>. Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ 2009. unajmila je skener i vanjskog suradnika kako bi digitalizirala Zavičajnu zbirku Sibenicensia u kojoj se nalaze pedeset i jedne novine i pet časopisa. Počela je digitalizacijom „Hrvatske rieči“, najstarijih šibenskih novina (1905. – 1914.), „Hrvatske misli“, „Narodne straže“ i „Naprednjaka“.⁵⁶ Drugi dio digitalizacije u kojem su digitalizirane sve ostale novine dovršen je u razdoblju od 2011. do 2014. uz pomoć vanjskog suradnika. Ovim postupkom dostupan je jedan od najvažnijih izvora za proučavanje lokalne povijesti u prvoj polovici 20. stoljeća svima koje zanima prošlost šibenskoga kraja koji čine dodatnih 29 naslova novina, neki od kojih su i „Demokrat“ (1921.-1923.), „Glas“ (1929.-1936.) „Hrvatski samobran“ (1922.-1923.) i „Katolik“ (1930.-1941.). Mnoge šibenske novine imale su političku svrhu budući da su bile glasila šibenskih političkih skupina. Najmnogobrojniji naslovi digitaliziranih šibenskih novina su: „Hrvatska misao“, „Hrvatska rieč“, „Katolik“, „Narodna straža“, „Objavitelj

---

⁵⁴ Marojević, Tihomir. Nav. dj., str 181.-182.

⁵⁵ Hrvatsko knjižničarsko društvo. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/343> (1.9.2016.)

⁵⁶ Miše, Antonija. Digitalizacija starih šibenskih novina i časopisa. 5. festival hrvatskih digitalizacijskih projekata.// Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2015. Dostupno na: http://dfest.nsk.hr/2015/wp-content/themes/boilerplate/2015/posteri/Mise_Antonija.pdf (3.9.2016.)

dalmatinski“ i „Smotra dalmatinska“.⁵⁷ Stranica nudi samo informacije o projektu digitalizacije i mogućnost skakanja na dio s digitaliziranim novinama ili časopisima te skakanje na određene novine klikom na njihov naslov.

Novine „Hrvatska rieč“ izlazile su kao glasilo šibenskih pravaša. Zbog političkih neprilika prestale su izlaziti u Šibeniku te su od 1906. počele izlaziti u Zadru. Već iduće godine, 1907., ponovno počinju izlaziti u Šibeniku. Isprva su izlazile dvaput tjedno, a od 1911. tri puta tjedno. Nakon raskola šibenskog ogranka Stranke prava 1913. počinju izlaziti kao jutarnje, večernje i dnevne novine.⁵⁸

„Narodna straža“ bila je glasilo Hrvatske pučke stranke. Izlazila je svake subote i sadržavala je rubrike „Političke vijesti“, „Domaće vijesti“, „Naši dopisi“, „Gospodarske vijesti“, „Gradske vijesti“, „Iz grada i okolice“, i „Književnost i umjetnost“. List je sadržavao političke teme vezane uz mađarizaciju, kulturni i gospodarski napredak Šibenika i sjeverne Dalmacije te je iznosio program Hrvatske pučke stranke.⁵⁹

Digitalizirana baština Spalatina

Zbirci je moguće pristupiti na adresi http://www.gkmm.hr/digitalizirana_zavicajna_zbirka-periodika.htm. Gradska knjižnica Marka Marulića iz Splita pokrenula je 2009. projekt digitalizacije Zavičajne zbirke Spalatina. Projekt je motiviran potrebom lakšeg pristupa korisnika zavičajnoj građi te zaštitom izvornika od prekomjernog korištenja. Građa se birala s naglaskom na zavičajno naslijeđe zapisano u vrijednim djelima splitskih autora, teme lokalne okoline ili djela tiskana u splitskim tiskarama.⁶⁰ Na stranici se može prebacivati između raznih vrsta publikacije (knjige, periodika, rukopisi...), a povratkom na naslovnu stranicu mogu se pronaći programi i informacije vezane uz samu knjižnicu kao što su na primjer tjedni program, ljetno radno vrijeme i informacije o katalogu.⁶¹ Trenutačno se u zbirci nalazi pet digitaliziranih naslova:

- Jedinstvo: glasilo Hrvatske narodne stranke
- Štandarac: listić za visti i šalu

⁵⁷ Digitalizirana građa Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“. Dostupno na: <http://212.92.192.228/> (3.9.2016.)

⁵⁸ Isto

⁵⁹ Isto

⁶⁰ Digitalizirana Zavičajna zbirka Spalatina. Dostupno na: http://www.gkmm.hr/digitalizirana_bastina.htm (1.9.2016.)

⁶¹ Gradska knjižnica Marka Marulića u Splitu. Dostupno na: <http://www.gkmm.hr/> (10.9.2016.)

- Splitski almanah i adresar za godinu 1925.
- Duje Brbljavac, humoristično-satirični list
- Duje Balavac, humoristično-satirični list.⁶²

„Duje Balavac“ bio je prvi list koji je knjižnica odlučila digitalizirati. List je izlazio jednom mjesečno od 1908. do 1923. i trenutačno su digitalizirana 23 broja kroz pet godišta. List je uglavnom bio posvećen mladim splitskim slikarima, no također je bio prepun satiričkih tekstova, često u stihovima i katkada na čakavštini. Osim na hrvatskom, izlazio je i na talijanskom jeziku.⁶³

Projekt digitalizacije starih novina i časopisa Sveučilišne knjižnice u Splitu

Zbirci je moguće pristupiti na adresi <http://dalmatica.svkst.hr/>. Godine 2010. Sveučilišna knjižnica u Splitu pokrenula je pilot-projekt digitalizacije 20 naslova novina i 16 naslova časopisa koje će digitalizirati u određenom vremenu.⁶⁴ Cilj projekta jest digitalizirati kulturna dobra od 1895. do 1947., što obuhvaća 185 naslova novina i 120 naslova časopisa, te „stvoriti virtualnu zbirku radi poticanja i olakšavanja znanstvenoistraživačkog rada i interdisciplinarnog dijaloga.“⁶⁵ Također je plan knjižnice surađivati s drugim ustanovama koje posjeduju određeni sadržaj kako bi se stvorio idealni primjerak građe za digitalizaciju. Stranica nudi opciju pretraživanja putem teksta, informacije o projektu, njegovoj svrsi i kriterijima odabira građe i navigiranje stranice na engleskom jeziku, no u toj verziji stranice nije moguće išta pronaći.⁶⁶ Knjižnica je trenutačno digitalizirala 8 listova:

- Jadranski dnevnik
- Jedinstvo

---

⁶² Digitalizirana Zavičajna zbirka Spalatina. Dostupno na: http://www.gkmm.hr/digitalizirana_bastina.htm (1.9.2016.)

⁶³ Digitalizirana Zavičajna zbirka Spalatina - Periodika. Dostupno na: http://www.gkmm.hr/digitalizirana_zavicajna_zbirka-periodika.htm (1.9.2016.)

⁶⁴ Krolo, Petar., Kuić, Ivanka. Digitalna zbirka novina i časopisa – Digitalizacija starih novina i časopisa kao strategija razvoja Sveučilišne knjižnice u Splitu. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/d-fest/Krolo:%20Kui%C4%87.pptx> (12.9.2016.)

⁶⁵ Krolo, Petar., Kuić, Ivanka. Digitalna zbirka novina i časopisa – Digitalizacija starih novina i časopisa kao strategija razvoja Sveučilišne knjižnice u Splitu. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/d-fest/Krolo:%20Kui%C4%87.pptx> (12.9.2016.)

⁶⁶ Digitalne zbirke sveučilišne knjižnice u Splitu – digitalni repozitorij. Dostupno na: <http://dalmatica.svkst.hr/index.php?lang=1> (10.9.2016.)

- Annuario Dalmatico
- Duje Balavac
- Naše jedinstvo
- Pučki list
- Novo doba
- Sport Dalmato.⁶⁷

„Novo doba“ najbrojniji je digitalizirani list na stranicama projekta. Izlazio je u obliku dnevnog lista od 1918. do 1941. Navodi se kao „najvažniji splitski dnevni list s izgrađenom pozicijom koja je nadilazila lokalne okvire.“⁶⁸ Njegova digitalizacija je važna jer se upravo u njemu govorilo o međuratnim zbivanjima u Splitu, Hrvatskoj i Jugoslaviji, a osim toga pratio je gospodarska zbivanja, društvene i socijalne mijene, događanja u kulturi i znanosti. Bio je usmjeren uglavnom prema ženama, a prilogom „Novo doba za djecu“ stvorio je mladu čitateljsku publiku. Digitalizirana su sva godišta, sveukupno 6521 broj.⁶⁹

Zanimljivo je da je Sveučilišna knjižnica također digitalizirala „Duju Balavca“, no u usporedbi s projektom Gradske knjižnice Marka Marulića, Sveučilišna knjižnica u Splitu digitalizirala je 2010. iz svog fonda 33 broja „Duje Balavca“ kroz 8 godišta, 10 brojeva više.

Digitalizirani „Krapinski vjesnik“

Zbirci je moguće pristupiti na adresi <http://krapina.arhivpro.hr/index.php>. Gradska knjižnica Krapina počela je projekt digitalizacije lokalnih novina, „Krapinskog vjesnika.“ Jedan od važnijih razloga digitalizacije bila je zaštita izvornika budući da knjižnica posjeduje idealni primjerak „Krapinskog vjesnika“ koji je izlazio od 1979. do 1989., što čini sveukupno 205 redovnih brojeva te nekoliko izvanrednih i dva predbroja. Knjižnica navodi da je „Krapinski vjesnik“ nezaobilazan i vrlo često tražen dio zavičajne zbirke jer je cijelo desetljeće pratio gospodarski, politički i druge segmente života krapinske zajednice što je bio još jedan razlog

---

⁶⁷ Digitalne zbirke sveučilišne knjižnice u Splitu – digitalni repozitorij. Dostupno na: <http://dalmatica.svkst.hr/> (1.9.2016.)

⁶⁸ Isto

⁶⁹ Isto

njegove digitalizacije.⁷⁰ Nadalje, nastojalo se povećati dostupnost korištenja lista, budući da se u knjižnici svim godištima može istodobno koristiti najviše 10 korisnika (jedno godište po korisniku). U digitalnom okruženju list će biti dostupan istraživačima, povjesničarima, studentima, učenicima i svim drugim zainteresiranim.⁷¹ Stranica nudi informacije o projektu digitalizacije „Krapinskog vjesnika“, informacije o impresumu, potporozor s vijestima i prozor o kontaktu od kojih nijedan ne nudi nikakve informacije. Također postoji gumb za pregled na engleskom jeziku, no ni tu nije moguće pretražiti išta.⁷²

Digitalizacija riječkih novina

Zbirci je moguće pristupiti na adresi <http://www.svkri.uniri.hr/index.php/zbirke/rijecke-novine>. Sveučilišna knjižnica Rijeka odlučila je pokrenuti projekt pod nazivom „Riječke novine 1843.-1918.“ Knjižnica je primijetila da je cilj novina uvijek bio obavještavati što širi krug čitatelja o dnevnim događajima, no kako bi bile što pristupačnije, morale su biti tiskane na lošem papiru te nitko nije čuvao novine jer su idući dan novine već bile pune drugih vijesti. Kako bi ih nastojala sačuvati kao izvor za istraživanje povijesti lokalne sredine, knjižnica ih je odlučila digitalizirati.⁷³ Trenutačno je digitalizirano 11 naslova novina od kojih dva para dijele ime.⁷⁴ Stranica nudi mogućnosti jednostavnog i složenog pretraživanja koja nude dodatne parametre koji se upisuju ili odabiru prilikom odabira građe, kao i primjere kako koristiti te alate. Moguće je pretraživati katalog svih knjižnica koje koriste Crolist i sustav umreženih knjižnica Riječkog sveučilišta.⁷⁵

„Eco del litorale ungarico“ najstariji je naslov koji se čuva u knjižnici. Izlazio je od 1843. do 1846. Iako naslovom i misijom ukazuju na politički karakter, uglavnom su izvještavale stanovnike o privrednim kretanjima na području tadašnjeg ugarskog primorja i u inozemstvu. Novine su također bile pune rubrika o oglasima za prodaju i najam nekretnina, burzovnim izvješćima, književnim oglasima i slično. Digitalizirana su sva četiri godišta.⁷⁶

---

⁷⁰ Digitalizirani Krapinski vjesnik. Dostupno na: <http://krapina.arhivpro.hr/index.php?sitext=93> (10.9.2016.)

⁷¹ Digitalizirani Krapinski vjesnik. Dostupno na: <http://krapina.arhivpro.hr/index.php> (1.9.2016.)

⁷² Isto

⁷³ Riječke novine: 1843.-1918. Dostupno na: <http://www.svkri.uniri.hr/index.php/zbirke/rijecke-novine> (1.9.2016.)

⁷⁴ Riječke novine: 1843.-1918. – Naslovi. Dostupno na: <http://libraries.uniri.hr/liste/002n/> (1.9.2016.)

⁷⁵ Riječke novine: 1843.-1918. Dostupno na: <http://libraries.uniri.hr/liste/002n/> (10.9.2016.)

⁷⁶ Eco del litorale ungarico. Dostupno na: <http://libraries.uniri.hr/cgi-bin/unilib.cgi?form=D1110319095> (1.9.2016.)

List „Neven“ bio je zabavni i poučni list te jedini književni časopis toga doba, koji je izlazio od 1852. do 1857.⁷⁷ Pokrenula ga je Matica ilirska a u njemu su se objavljivala razna djela važna za razvoj hrvatske književnosti (prva humoristična novela, putopis, prva opširna književna kritika) i privukao je važnije hrvatske pisce (Trnski, Preradović, Kukuljević).⁷⁸ Digitalizirano je samo jedno godište (1858.), i to samo 39 brojeva.

Digitalizacija „Virovitičkog lista“

Zbirci je moguće pristupiti na adresama <http://library.foi.hr/vir/> i <http://www.icv.hr/category/viroviticki-list/>. Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica pokrenula je 2013. godine inicijativu za digitaliziranje lokalnih novina „Virovitičkog lista.“ Ovaj list sadržavao je podatke o društveno-političkim, gospodarskim, kulturno-obrazovnim i sportskim događanjima Virovitice i Virovitičko-podravske županije. Glavni cilj knjižnice bio je očuvanje zavičajne kulturne baštine prateći ostale knjižnice koje su već isto napravile. Kako se navodi u opisu projekta, također je bilo važno omogućiti pojmovno pretraživanje svih brojeva. Iako izlazi već 60 godina, digitalizirana su samo godišta od 1993. godine.⁷⁹ Godišta do 2014. godine dostupna su na stranicama pilot-projekta, no važno je naglasiti da je moguće pristupiti svim digitaliziranim brojevima „Virovitičkog lista“ na stranicama „Informativnog centra Virovitica“ počinjući od broja koji je izašao 14. lipnja 2012.⁸⁰ Kao i kod „Vinkovačkog lista“, stranica nudi mogućnost pronalaska informacija o samom projektu digitalizacije, informacije o impresumu, javno ocjenjivanje građe, kratke upute za pretraživanje, komentari javnosti i prijavljivanje greške. Novine je moguće pretraživati upisivanjem traženog pojma ili klikom na godište, pa kretanje po brojevima.⁸¹

---

⁷⁷ Neven: zabavan, poučan i znanstveni list. Dostupno na: <http://libraries.uniri.hr/cgi-bin/unilib.cgi?form=D1120413001> (1.9.2016.)

⁷⁸ Sušačka revija. Dostupno na: <http://www.klub-susacana.hr/revija/clanak.asp?Num=69&C=14> (1.9.2016.)

⁷⁹ Virovitički list. Dostupno na: <http://library.foi.hr/vir/> (1.9.2016.)

⁸⁰ Informativni centar Virovitica. Dostupno na: <http://www.icv.hr/category/viroviticki-list/> (1.9.2016.)

⁸¹ Virovitički list. Dostupno na: <http://library.foi.hr/vir/> (10.9.2016.)

Pregled i usporedba digitalizacije novina obrađenih u radu

Radi jednostavnijeg pregleda različitih kategorija opisanih projekata digitalizacije novina dobro je napraviti usporedbu. Ona će nam također pomoći u zapažanju razlika među projektima kao što su na primjer ukupni broj digitaliziranih godišta u nekoj knjižnici ili mogućnosti pojedinog sučelja.

Naziv ustanove koja je potaknula digitalizaciju	Naziv projekta digitalizacije	Broj digital. naslova	Ukupni broj digital. godišta	Ustanova koja je provela digitalizaciju	Mogućnosti sučelja
Knjižnice grada Zagreba	Digitalizirana zagrebačka baština	20	104	ArhivPRO	Moguće je otvoriti informacije o trenutnim novinama, odabrati način prikaza, tipkama prelaziti na druge stranice trenutnih novina, osvježiti sliku, otvoriti kazalo, prikazati samo tekstualni dio otvorene stranice, spremiti na računalo, uvećati i umanjiti te odabrati postavke prikaza slike. Kvaliteta slike je dobra i prilikom uvećavanja.
Sveučilišna knjižnica u Puli	INO – Istarske novine online	21	206	Microcop d.o.o., Escape	Novine su u .pdf formatu, moguće ih je uvećati i umanjiti, prilagoditi zaslonu i preuzeti te ispisati. Kvaliteta slike ovisi o novinama.
Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica	Digitalizirani koprivnički tisak, Digitalizacija zavičajne i kulturne baštine	9	87	ArhivPRO d.o.o., Point d.o.o.	Moguće je ići na prethodnu i sljedeću stranicu trenutno odabranih novina, uvećati i umanjiti prikaz slike, centrirati sliku na prozor i otvoriti je u pregledu cijelog zaslona.

	– novine – „Glas Podravine“ (1950.-2007.)				Kvaliteta slike je dobra i prilikom velikog uvećavanja.
Gradska knjižnica „Metel Ožegović“, Varaždin	Novinstvo Varaždina	22	154	Point d.o.o.	Moguće je ići na prethodnu i sljedeću stranicu, pregledati stranicu samo u obliku teksta, rotirati list, smjestiti u prozor horizontalno, vertikalno i staviti u originalnu veličinu, uvećavati i smanjivati prikaz slike, povećavati i smanjivati kontrast, opcija RGB, crno na bijelom, crno-bijelo i bijelo na crnom, mijenjati boju pozadine i zapamtiti parametre veličine, kontrasta i pozadine. Kvaliteta slike je dobra i prilikom uvećavanja.
Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci	Digitalizirani časopis „Uspjeh“, Digitalizacija zavičajne kulturne baštine – novine Vinkovački list“ (godišta 1952.-2008.), Digitalizirana monografija „Cibala“, digitalizirani časopis	6	85	Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci	Moguće je ići na prethodnu i sljedeću stranicu, pregledati stranicu samo u obliku teksta, rotirati list, smjestiti u prozor horizontalno, vertikalno i staviti u originalnu veličinu, uvećavati i smanjivati prikaz slike, povećavati i smanjivati kontrast, opcija RGB, crno na bijelom, crno-bijelo i bijelo na crnom, mijenjati boju pozadine i zapamtiti parametre veličine, kontrasta i pozadine. Kvaliteta slike je u zadovoljavajuća.

	„Svjetlost“ i digitalizirani časopisi „Hrvatski vjesnik“ i „Hrvatski branik“				
Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik	Digitalizacija zavičajne zbirke „Sibenicensia“	33	91	Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik	Novine su u .pdf formatu, moguće ih je uvećati i umanjiti, prilagoditi zaslonu i preuzeti te ispisati. Kvaliteta slike je dobra i prilikom jakog uvećavanja.
Gradska knjižnica „Marko Marulić“ Split	Digitalizirana baština Spalatina	5	14	Gradska knjižnica „Marko Marulić“ Split	Pregledava se pomoću Flash playera. Moguće je uvećati i umanjiti sliku, ići na prethodnu i sljedeću stranicu novina, tražiti pojam u novinama, moguć je izbor pregledavanja pojedine stranice i trenutne stranice sa svim ostalim stranicama ispod nje, moguć je način rada za tablet i na kraju pregled stranica na cijelom zaslonu. Kvaliteta slike je dobra i prilikom uvećavanja.

Sveučilišna knjižnica u Splitu	Projekt digitalizacije starih novina i časopisa Sveučilišne knjižnice u Splitu	6	44	ArhivPRO d.o.o.	Moguće je pronaći informacije o trenutnim novinama, unijeti i uređivati metapodatke, pregledavati stranicu u boji ili u sivim tonovima, moguće je prikazivati pojedinačnu stranicu ili trenutnu stranicu s ostalim stranicama pokraj, moguće je čitati samo tekst trenutne stranice, isprintati je, spremiti je na računalo, trenutnu stranicu uvećati ili umanjiti, pretraživati pojmove u trenutno otvorenom broju i okretati stranicu u 360 stupnjeva. Kvaliteta slike je zadovoljavajuća.
Gradska knjižnica Krapina	Digitalizacija „Krapinskog vjesnika“	1	8	ArhivPRO d.o.o.	Moguć je pregled samo uz Microsoft Silverlight. Moguće je navigirati na prvu, prethodnu, sljedeću i posljednju stranicu novina, može se pregledavati u načinu cijelog zaslona, uvećavati i umanjivati prikaz te rotirati sliku.
Sveučilišna knjižnica Rijeka	Riječke novine 1843.-1918.	11	25	CROLIST	Novine su u .pdf formatu, moguće ih je uvećati i umanjiti, prilagoditi zaslonu i preuzeti te ispisati. Kvaliteta slike je zadovoljavajuća prilikom velikog uvećanja.
Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica	Digitalizacija „Virovitičkog lista“	1	23	Point d.o.o.	Moguće je ići na prethodnu i sljedeću stranicu, pregledati stranicu samo u obliku teksta,

					rotirati list, smjestiti u prozor horizontalno, vertikalno i staviti u originalnu veličinu, uvećavati i smanjivati prikaz slike, povećavati i smanjivati kontrast, opcija RGB, crno na bijelom, crno-bijelo i bijelo na crnom, mijenjati boju pozadine i zapamtiti parametre veličine, kontrasta i pozadine. Kvaliteta slike je dobra prilikom velikog uvećanja. Sa stranica ICV-a moguće je samo preuzeti novine u .pdf formatu.
--	--	--	--	--	---

Zaključak usporedbe projekata digitalizacije novina

Usporedbom projekata jedanaest navedenih institucija možemo primijetiti da je najviše različitih naslova novina digitalizirala Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik (33) zahvaljujući trudu pokretača i urednika šibenskih novina i časopisa, novinara i autora priloga i članaka, tiskara, knjižara, knjižničara i ostalih suradnika koji su pomogli prikupiti gotovo cijelu šibensku periodiku koja se trenutačno čuva u hemeroteci ove knjižnice.⁸²

Najveći broj ukupnih digitaliziranih godišta pripisuje se projektu „Istarske novine online“ pod čijom se provedbom digitaliziralo 206 godišta 21 naslova novina u razdoblju od 1850. do 1963., kako hrvatskih, tako i talijanskih novina.

U najviše projekata digitalizacije sudjelovala je tvrtka ArhivPRO d.o.o. iz Koprivnice, i to u njih 4, i zbog toga se prilikom pregledavanja novina digitaliziranih u tim projektima koristi jednako sučelje, osim u slučaju „Krapinskog vjesnika“ koji se jedini pregledava pomoću Microsoft Silverlighta, no bez previše mogućnosti. Isto to sučelje također se može vidjeti i kod „Vinkovačkog lista“ i projekata koje je provela tvrtka Point d.o.o. Postoji i nekoliko knjižnica

⁸² Digitalizirana građa Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“. Dostupno na: <http://212.92.192.228/> (12.9.2016.)

koje su za pregledavanje novina iskoristile samo mogućnosti preglednika dokumenata u .pdf formatu, bez nekog određenog sučelja.

Zaključak

Pojava moderne tehnologije omogućila je očuvanje najvrjednijih listova koji sadržavaju informacije važne za pojedini kraj Hrvatske. Opisani su projekti, njih 11, i portal „Stare hrvatske novine“, za koje se smatra da nose veliku važnost u otkrivanju informacija o razvoju regije. Svaka od ovih ustanova shvatila je nemogućnost očuvanja fizičkog medija poput papira te je, kako bi spasila povijest i sjećanja svojeg mjesta, odlučila pomoći kako bi se spasile informacije. Najviše značaja imao je projekt „Hrvatska kulturna baština“ pod čijom se inicijativom odlučilo digitalizirati stare hrvatske novine. Kako sve više odmičemo u budućnost, može se vjerovati da će se sve više ustanova odazivati na ovakve projekte jer digitalizacija zavičajnih zbirki, u prvom redu novina, pridonosi ne samo dostupnosti izvora znanja iz povijesti, već i cjelokupnom očuvanju kulturne baštine Hrvatske i ostavštine za iduće naraštaje.

Literatura

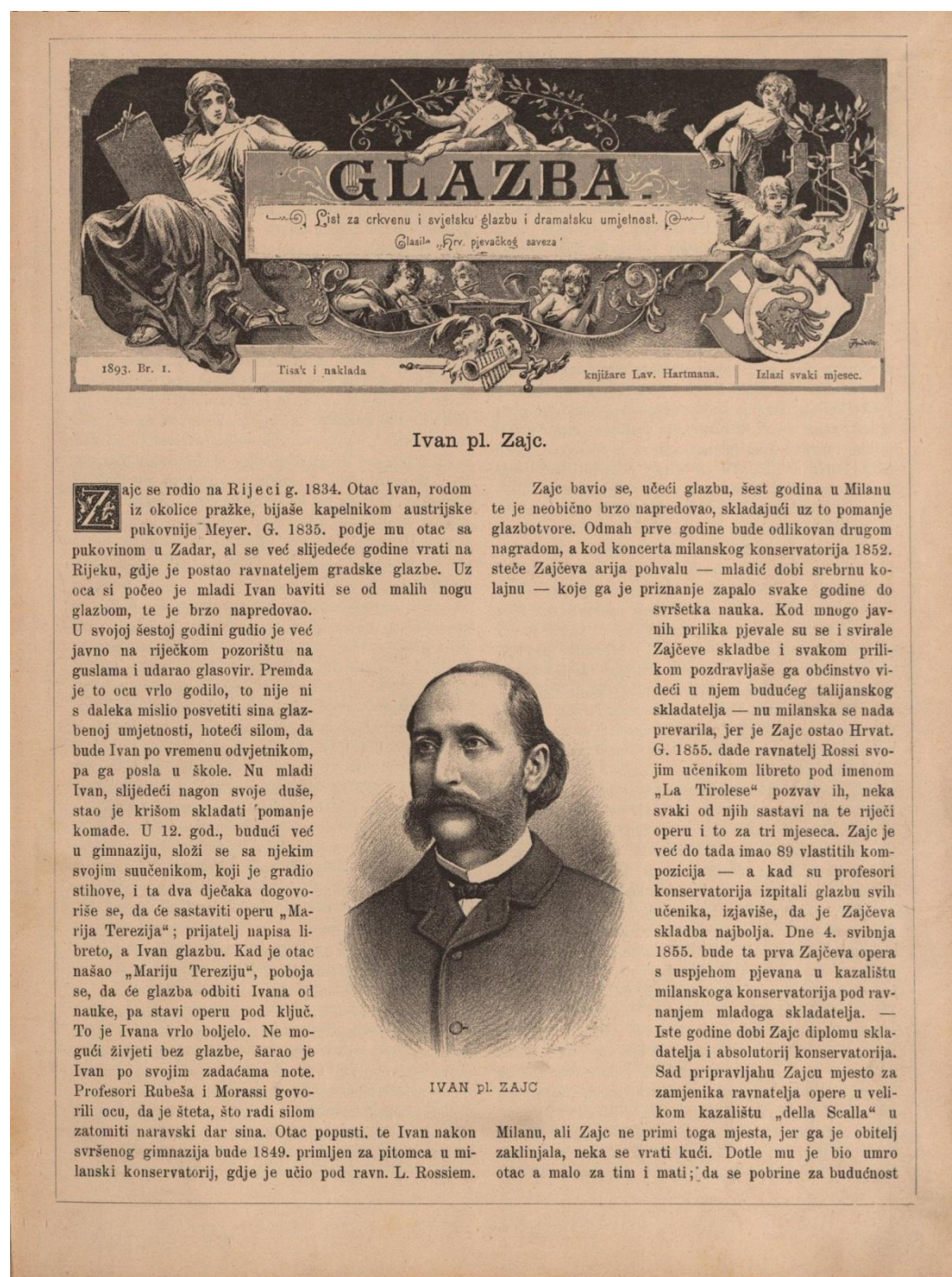
1. MVEP – Najstariji hrvatski pisani spomenici. Dostupno na: <http://www.mvep.hr/hr/o-hrvatskoj/kulturna-bastina/najstariji-hrvatski-pisani-spomenici/> (10.9.2016.)
2. Krtalić, Hasenay, Aparac – Jelušić. Upravljanje zaštitom pisane baštine u knjižnicama – Teorijske pretpostavke. Dostupno na: [http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1145/vbh/God.54\(2011\),br.1-2](http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1145/vbh/God.54(2011),br.1-2) (3.9.2016.)
3. Povaljska listina – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Dostupno na: <http://ihjj.hr/iz-povijesti/povaljska-listina/6/> (1.9.2016.)
4. Seiter – Šverko, Dunja. Nacionalni projekt „Hrvatska kulturna baština.“ Dostupno na: www.hkdrustvo.hr/datoteke/548 (3.9.2016.)
5. Digitalizacija u službi očuvanja i promoviranja kulturne baštine. Dostupno na: <http://povijest.net/digitalizacija-u-sluzbi-ocuvanja-i-promoviranja-kulturne-bastine/> (1.9.2016.)
6. Hrvatska enciklopedija – novine. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44284> (3.9.2016.)
7. Allen, Eric W. International origins of the newspaper. // Journalism Quarterly 7, 4(1930), str. 310.
8. Horvat, Josip, povijest novinstva hrvatske 1771.-1939. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, 2003., str. 21-88
9. Stare hrvatske novine. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/Default.aspx> (3.9.2016.)
10. Stare hrvatske novine – o projektu. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/AboutProject.aspx> (3.9.2016.)
11. Stare hrvatske novine - Kroatischer Korrespondent. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/LibraryTitle.aspx?id=039ce03a-9d2b-4916-92c7-97695f99b624> (3.9.2016.)
12. Stare hrvatske novine – Il Regio Dalmata. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/LibraryTitle.aspx?id=ec4bd886-2f50-4747-8582-29436f789de4> (3.9.2016.)
13. Stare Hrvatske novine – o starim novinama. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/Newspapers.aspx> (3.9.2016.)

14. Dom i svijet – Hrvatska enciklopedija. Dostupno na:
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15874> (3.9.2016.)
15. Stančić, Hrvoje. Digitalizacija. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2009. , str. 15.-156.
16. Šojat – Bikić, Maja. Baštinski pristup digitalizaciji povijesnih novina: od povijesnih novina do digitalne zbirke sadržaja. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/36199> (3.9.2016.)
17. State of Michigan.// Guidelines for digitizing a newspaper. Rev 2-2012. Dostupno na:
https://www.michigan.gov/documents/hal/GuidelinesForDigitizingANewspaper_181557_7.pdf (1.9.2016.)
18. Digitalizirana zagrebačka baština. Dostupno na: <http://kgzdz.arhivpro.hr/> (1.9.2016.)
19. INO – Istarske novine online. Dostupno na: <http://ino.com.hr/> (1.9.2016.)
20. INO – Istarske novine online – o projektu. Dostupno na: <http://ino.com.hr/projekt.html> (3.9.2016.)
21. INO – Istarske novine online – Naša sloga. Dostupno na:
http://ino.com.hr/nasa_sloga.html (3.9.2016.)
22. INO – Istarske novine online – O projektu. Dostupno na: <http://ino.com.hr/projekt.html> (3.9.2016.)
23. INO – Istarske novine online – Polaer Tagblatt. Dostupno na:
http://ino.com.hr/polaer_tagblatt.html (3.9.2016.)
24. INO – Istarske novine online – Corriere Istriano. Dostupno na:
http://www.ino.com.hr/corriere_istriano2.html (1.9.2016.)
25. Digitalizirani koprivnički tisak. Dostupno na: <http://dkt.arhivpro.hr/?simpletext=27> (3.9.2016.)
26. Glas Podravine i Prigorja. Dostupno na: <http://library.foi.hr/glas/upit.aspx> (1.9.2016.)
27. Sabolović – Krajina, Dijana; Ujlaki, Kristijan; Strmečki, Josip. Digitalizacija kulturne baštine kao društvene vrijednosti: praksa Knjižnice i čitaonice „Fran Galović” Koprivnica. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/106560> (5.9.2016.)
28. Warasdiniensia – Digitalizirana zavičajna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović”. Dostupno na: <http://library.foi.hr/zbirke/varazdin/index.php?page=novine> (1.9.2016.)

29. Metelgrad – Novine – Hrvatska pošta. Dostupno na:
<http://library.foi.hr/novine/d.php?sqlx=N00006&sqlid=1&C=6&H=&vrsta=zbi&grupa=VARA%8EDIN&lang=hr> (1.9.2016.)
30. Marojević, Tihomir. Digitalna zbirka Zavičajne zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci: dostupnost – zaštita – jedinstvenost. // Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama: Zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011., str. 173.-184.
31. Vinkovački list. Dostupno na: <http://library.foi.hr/vl/upit.aspx> (10.9.2016.)
32. Miše, Antonija. Digitalizacija starih šibenskih novina i časopisa. 5. festival hrvatskih digitalizacijskih projekata.// Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2015. Dostupno na: http://dfest.nsk.hr/2015/wp-content/themes/boilerplate/2015/posteri/Mise_Antonija.pdf (3.9.2016.)
33. Digitalizirana građa Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“. Dostupno na: <http://212.92.192.228/> (3.9.2016.)
34. Digitalizirana Zavičajna zbirka Spalatina. Dostupno na: http://www.gkmm.hr/digitalizirana_bastina.htm (1.9.2016.)
35. Gradska knjižnica Marka Marulića u Splitu. Dostupno na: <http://www.gkmm.hr/> (10.9.2016.)
36. Digitalizirana Zavičajna zbirka Spalatina - Periodika. Dostupno na: http://www.gkmm.hr/digitalizirana_zavicajna_zbirka-periodika.htm (1.9.2016.)
37. Krolo, Petar., Kuić, Ivanka. Digitalna zbirka novina i časopisa – Digitalizacija starih novina i časopisa kao strategija razvoja Sveučilišne knjižnice u Splitu. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/d-fest/Krolo;%20Kui%C4%87.pptx> (12.9.2016.)
38. Digitalne zbirke sveučilišne knjižnice u Splitu – digitalni repozitorij. Dostupno na: <http://dalmatica.svkst.hr/index.php?lang=1> (10.9.2016.)
39. Digitalizirani Krapinski vjesnik. Dostupno na: <http://krapina.arhivpro.hr/index.php?sitetext=93> (10.9.2016.)
40. Riječke novine: 1843.-1918. Dostupno na: <http://www.svkri.uniri.hr/index.php/zbirke/rijecke-novine> (1.9.2016.)
41. Riječke novine: 1843.-1918. – Naslovi. Dostupno na: <http://libraries.uniri.hr/liste/002n/> (1.9.2016.)

42. Eco del litorale ungarico. Dostupno na: <http://libraries.uniri.hr/cgi-bin/unilib.cgi?form=D1110319095> (1.9.2016.)
43. Neven : zabavan, poučan i znanstveni list. Dostupno na: <http://libraries.uniri.hr/cgi-bin/unilib.cgi?form=D1120413001> (1.9.2016.)
44. Sušačka revija. Dostupno na: <http://www.klub-susacana.hr/revija/clanak.asp?Num=69&C=14> (1.9.2016.)
45. Virovitički list. Dostupno na: <http://library.foi.hr/vir/> (1.9.2016.)
46. Informativni centar Virovitica. Dostupno na: <http://www.icv.hr/category/viroviticki-list/> (1.9.2016.)
47. Hrvatsko knjižničarsko društvo. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/343> (1.9.2016.)

Slika 1. Glazba: list za crkvenu i svjetovnu glazbu te dramsku umjetnost

Dostupno na: <http://kgzdzd.arhivpro.hr/?sitetext=323> (4.9.2016.)

Slika 3. Glas podravine

Dostupno na: <http://dkt.arhivpro.hr/index.php?doctype=1&vrstado=1&year=2008#> (4.9.2016.)

"Varaždinski viestnik"

izlazi svake nedjelje

Cijena je listina:

na cijelu godinu . K. 8.-

na pol godinu . K. 4.-

na četiri godine . K. 28.-

pojedini broj . 20 k.

VARAŽDINSKI VIESTNIK

Časopis za politiku, gospodarstvo, obrt i društveni život

Pretposlata: šalje se

opravi, a doplati tiskarskim

Naplata: naplata na pri-

mjenu a rukopisi ne vraćaju,

Za oglaš. plaća se

10 kila po 100 riječi

Veći oglaš. imadu popusti

Br. 30.

U Varaždinu dne 29. srpnja 1905.

God. XVI

Riedka slava

Na dan sv. Jakoba t. j. 25. srpnja o. g. proslavio je u gradu Varaždinu maturanti kr. velike gimnazije varaždinske iz godine 1866. četrdesetgodšnjicu 25. srpnja 1866. položenoga ispita zrelosti na kr. velikoj gimnaziji u Varaždinu. Riedka je to veoma riedka slava, ali je i uspomena na takove dane veoma mila i ugodna.

Od maturanta samih došla su na tu svečanost trojica. Nu pošto su svečari pozvali na slavu sve svoje sučenike počam od prvoga gimnazijalnoga razreda, to se ih je sastalo na taj dan u gradu Varaždinu svih ukupno devet.

Svečari sa svojimi sučenici prisustvovali su sv. misi u gimnazijalnoj crkvi, koju je odselio sučenik Ivan Čiznak, župnik.

U pol jedan sat sastahu se svi na banket u gostionici "Vojčeku", gdje uz vatrene pozdrave i ugodne razgovore spomenuše prošle dane i godine, spomenuše nekoliko nezaboravnih sati, dok se poslije četiri sata ne razdijeloše.

Pokretač i duša toga sastanka bio je odseljeni savjetnik kr. zemaljske vlade izvan službe doktor medicine Ladislav Rakovac, koji je u gradu Varaždinu rođen, tu cijelu gimnaziju svršio i ispit zrelosti položio. On je na tapomenu svojim sučenikom prigodom te slave u posebnoj bahurici, koju je na vlastiti trošak dao tiskati i svakomu sučeniku poslao, prikazao svoj razred školske godine 1867-8 do 1864-5. Iz ove brošure razabiremo, da se je početkom listopada godine 1857 upisalo u I. raz-

red na kraljevskoj velikoj gimnaziji u Varaždinu u svemu 62 učenika. Do konca školske godine 1864-5 polazilo je 77 sučenika taj prvi, po stupice drugi napokon osmi razred. Dne 25 srpnja 1865. polagali su ostanci toga I. razreda, na broju osam, uz dvojicu kasnije pridobilih, ukupno deset ispit zrelosti. Ti ostanci su, Erhartić Franjo iz Ormoža dr. juris odvjetnik u Varaždinu, umro ovdje 19. prosinca 1899; Klemendić Andrija iz sv. Wolfgangana na Stajeru, dr. medicine, kr. kot. liječnik u dol. Lapcu; Kubovský Alexander iz Varaždina koji je umro u Celovcu 20. siječnja 1873, gdje je bio nakon svrššenih medicinskih nauka priv. bolnički liječnik; Löwensohn Makso iz Čakovca, sada posjednik u Nedelišću; Pirker Petar iz Varaždina kr. kot. predstojnik u miru; Rakovac Ladislav dr. medicine, odseljeni savjetnik kr. zemaljske vlade izv. el. u Zagrebu, Josih Antuni iz Stare Ceste u Stajerskoj sada perovodja kod c. kr. jav. bilježnička u Laskem trgu (Markt Tuffer) i Schönfeld Theodor iz Čakovca sada agent na čes. kr. burzi u Beču. Kasnije pridobili su Danošić Franjo iz Varaždina, sada perovodja kr. zem. vlade u miru u Zagrebu, te Flegorić Matija iz Andrijanca. Od ove deseterice maturanata živi eto još danas osam njih umro je samo od njih u Varaždinu dobro poznati odvjetnik i bivši grad. zastupnik Dr. Franjo Erhartić, koga je u najljepšem mladenom doba nakon kratke bolesti, smrt pokosila, te Alexander Kubovský. Svakako redak je slučaj, da nakon 40 godina od deseterice još njih osam živi, koj su svi veoma dobro uzdržani, bistrog

uma i krepka zdravlja, pak je s toga bi rieč pošte i opravdana nada, da će se nakon deset godina opet nadi svi na okupu u gradu Varaždinu, kako si obećade kod banketa na predlog Dra. Ladislava Rakovca. S druge strane je veliki broj mrtvih od svih sučenika počam od I. razreda gimnazije, kojih se ne može se stalno znade, krije se za čuvenica. Umro ih je od 1.772. gimnazijalaca se zna ukupno 42, dok se za devet ne zna, da li su živi ili mrtvi. Oni nas živi njihov još gimnazijalni sučenik, Dr. Martin Matunić, sada kanonik po stolnoj crkvi u Zagrebu, predstojnik časnaustoga kaplana u Andrijanu de Hrečta i Sinice, vitez reda župne kraljeve III. razreda i vitez Franjo Josipa I., Dr. filosofije, prisjednik nadbiskupskoga stola i svećenik jubilarac (rođen u Novomgradu 16. studena 1823.) koji je svoj izostatak ispricao poradi viške starosti svoje, krasnom brzojavkom, upravljenom jubilarcom. Od profesora njihovih živ je jedini Martin Seneković, taat nezaboravnoga našega gimnazijalnoga profesora Antana Postružnika, koji je kasnije bio ravnateljem kr. velike gimnazije u Gospiću, a sada živimirovjen u Karlovcu kod zeta svoga, preselivši se s njime naprije na Sušak, a kasnije u Karlovac, gdje mu zet na gimnaziji službuje. Častnoga ovoga starca, koji je jubilarcom u VII. i VIII. razredu predavao njemački jezik, osobito se ugodo oni njeđaju, pak ga za to šabom i tvorom odlikovao, tim više, što je na dan slave došao među svoje nekadanje učenike, da se i on sladkim uspomenu na mladije dane, pomladi, da se, gledajuć

Podlistak.

O kršćanskom odgoju djece.

(Sviestak.)

Roditelji sami su sebi najveći nepriljubljeni ako su spram djece preblagi, ako njihovih zločina i nepodobitina ne kazne. Najveća žalost, najveće zlo su zla i nevaljala djeća. Zla i nevaljala djeća najveći su križ roditeljima u danima starosti njihovih. Zla djeća mnogoga oca i majku prieđu, da ne može provoditi mirno dane života svoga, starosti svoje. Zla i nevaljala djeća šiba su roditeljima, koja roditelje mnogo više boli, neg' bi boljela djecu, da su ih u danima mladosti za zlo kaznili kako treba, a za dobro pohvalili, kako su zaslužila.

Mnoga i mnoga djeća kakova su, jer su ih roditelji u mladosti mazili, jer su im sve dopuštali i prepuštali. Roditelji su djecu u mladosti mazili, svaku njihovu manu izpričavali, a djeća im sad vraćaju pogrdama i drugim svakojakim uvredama. Evo to je plaća za šlepu ljubav! Bog povjerio je roditeljima djecu, da ih dobrim

naukom, ljubavlju roditeljskom: lipeim primjerom, brižnom pažnjom, blagim i strogim opomenama, a i osjetljivom kazni odgoje za ovaj i drugi bolji život. Roditeljima valja s toga nastojati, da se njihovom krivnjom nijedno njihovo dieće ne izgubi. Roditeljskom ljubavi valja da skrbne za ono, što je najpotrebitije, da odhrane dobru i poštenu djecu, da odgoje djecu Bogu milu, a dobrim ljudima poćudnu. Roditelji valja, da nastoje vauđu, da svoju djecu obkrbe svim onim, što im je potrebno koli za dušu, toli i za tijelo. Jer i ako je prva najsvetija dužnost roditelja brinuti se, da im djeća budu čestita i kriepostna, to ne smiju zanemariti ni brige za tjelesno zdravlje njihovo, za tjelesni razvitak djeće svoje. Ako i ne mogu roditelji poradi siromaštva djece svoje obkrbiti sjajem, blagom i bogatstvom, ali ga zato ipak mogu čestito odgojiti. A to vrijedi više, nego sve blago i časti ovoga svijeta. Ako dieće ne može uvijek biti liepo obučeno, jer su mu roditelji siromašni, ali zato, ipak mogu roditelji paziti, da im djeća budu uvijek čista i uredna, jer u čistom i urednom tijelu probiva čista i uredna duša. Koliko vidiš poderane i zamazane

djece, gdje se sakuću bez nadzora, bez cilja i svrhe, gdje takovi u školu dolaze. Pa kad opominjaš upozoriš roditelje, što će ti odgovoriti? Siromasi smo, ne možemo! Ne valja tako! Ako si i siromah zato možeš biti čist, uredan i nepoderan. Vode imade, hvala Bogu dosta. Per, čisti, uredi se i dieće svoje, pak si učinio svoju roditeljsku važnu dužnost.

Ne štedi ukora, opomena i kazne kod djece svoje, kad su sagriješila, a ne kazni ih protivno, kad nisu zaslužila, bez razloga.

Zeliš li djecu svoju uvesti dobrim običajima, treba, da ih držiš svom strogošću, da ih ne puštaš s oka niti časa.

Pa kad ćeš tako uzgajati djecu svoju, znaj, da si kao pravi kršćanin zadovoljio dužnostima svojim roditeljskim, uživat ćeš svako doba plodove svoga djelovanja roditeljskoga, a pod stare dane biti će ti djeca ne samo podpora, već ponos i dika, sve blago i čast tvoja. Ako tako odgojiš dieće svoje, odgojiš ćeš vjerni domovini i rodu svoje poštena i čestita sina, koji žiti će se dragom Bogu i ljudem, neba i zemlji.

Novosti

GLASILO SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG
NARODA VINKOVAČKE KOMUNE

GODINA XXIII 27 (1217)

VINKOVCI, 18. srpnja 1975.

Cijena 2 dinara

IZ RADA SINDIKATA

Ujednačiti kriterije za raspodjelu osobnih dohodaka

U organizaciji Međunarodnog vijeća Slavonije i Baranje, održana je 11. srpnja, u Planinarskom domu na Jankovcu proslava sjednice Predsjedništva Međunarodnog vijeća — Osljeck. Na sjednici je, u ime predsjedništva Sindikalnog vijeća — Vinkovci sudjelovao i Jovo Vojvodić, predsjednik Vijeća.

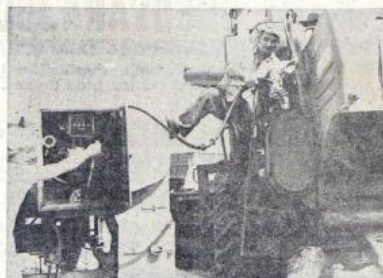

VINKOVCI — Pogled na središte

Na sjednici se raspravljalo o zadacima Saveza sindikata u provođenju Društvenog dogovora i donosi nju samoupravnih sporazuma u oblasti dohodovnih odnosa. Izvršena je dalje analiza primjene kolektivnih ugovora za radnike uposlene kod privrednih poslodavaca, i zadaci sindikata u suzbijanju negativnih pojava do kojih dolazi u njihovoj primjeni.

Svi sudionici bili su jednodušni i ocijenili, da je potrebna široka i organizirana akcija Sindikata, kako bi se putem samoupravnih sporazuma osigurala adekvatna mjerila raspodjele sredstava za osobne dohotke i zajedničku potrošnju, u skladu s ustavnim načelima raspodjele prema radu i rezultatima rada radnika u udruženom radu. U tom smislu treba, u suradnji sa OOUR-ima, organiziranje nego do sada, promatranje bolje forme materijalne stimulacije radnika, a pri tome voditi naročitu računa da ne dolazi do bitnijih razlika u raspodjeli osobnih dohodaka, s obzirom na već postojeće razlike između raznih proizvodnih grupa.

Sudionici sjednice istakli su i pojavu velikog broja zloupotreba u primjeni kolektivnih ugovora za radnike uposlene kod privatnih pos-

I cisterna s gorivom za motore kombajna uvijek je bila na mjestu žetve

Dok pišemo ove retke, žetva na površinama PIK-a »Vinkovci«

je završena, ali već sad znamo da je pri kraju. Krajnji uspjeh, rezultate svih onih radova koji su prethodili ubiranju pšenice, završili smo u posebnim informacijama. U ovom pogledu nastojat ćemo samo da damo, koliko je to moguće više, nekoliko slika, zabilježaka iz prvih, pa i kasnijih žetvenih dana.

Prije svega, recimo da je žetva pšenice započela u veoma optimalnom roku, krajem lipnja. No, po trajala je samo jedan dan, a odmah zatim kiše su je prekinule i trajale su cijeli jedan tjedan. S poslom je nastavljeno 7. srpnja. Kombaini su se kretali po još raskvašenom tlu, teško, često i vuglavina, ali moralo se naprijed. Jer, već i onako je zasijano manje pšenice nego što je bilo namjeravano. Zato se moralo ubrzano raditi, često i do kasno u noć. »mo da se što više toga obavi.

B. B. (Nastavak na 9. stranici)

PIK »VINKOVCI«

Pri završetku žetve

Kako nas je informirao dipl. ing. Josip Štimundić, referent za strne žitarice u Poljoprivrednoj službi PIK »Vinkovci«, zabilježeno sa žetvom (16. srpnja) u ovoj radnoj organizaciji žetva pšenice izvršena je sa 88 posto od 7.288 hektara zastijenih površina. Očekuje se da će žetva u cijelosti biti obavljena sa današnjim danom, tj. sa 18. srpnja. Za žetvu su preostale samo one površine koje su podvodne, i to im je još uvijek teško raskvašeno da je otezan ili potpuno onemogućen po-
hod kombajna i transportnih sredstava za odvoz vršene pšenice.

Ovogodišnja žetva u PIK »Vinkovci« započela je još koncem lipnja i predviđalo se da će 104 kombajna, koliko ih je bilo pripremljeno za ovogodišnju žetvu pšenice u kombinatu — završiti posao za 9 radnih dana. Međutim, obilne kiše u nekoliko, su navratu prekidale žetvene radove te je posao potrajao dnevno duže od predviđenja. Imaće, ostvareni prinosi pšenice ove su godine niži od prošlogodišnjih, a općenito treba dodati i podatka da je PIK »Vinkovci« zbog nepovoljnih vremenskih prilika prošle jeseni, zasijao znatno manje površine pšenicom, no što je to u kombinatu usloboćeno posljednjih nekoliko godina. Izvjesno je da bi, unatoč svim nepogodama koje su pratile ovogodišnju proizvodnju pšenice počeo već od same sjetve do vršbe, prinosi biti bolji da u nekoliko navrata naše područje nije bilo zahvaćeno olujama i tučom i to neposredno pred zribo pšenice.

Pri kraju je žetva pšenice i na posjedima individualnih poljoprivrednih proizvođača, koji su ove godine imali razlijevano ovom kulturu tek 4.800 ha — na cijelom području naše komunice, što je znatno manje nego što se sijalo posljednjih godina. Prinosi su niži od prošlogodišnjih, ali još uvijek su relativno dobri. Do sada je OOUR Suradnja sa selom PIK »Vinkovci« otpisala oko 500 vagona pšenice ovogodišnjeg roda od samostalnih poljoprivrednih proizvođača.

M. B.

NAKON OSNIVANJA SIZ SOCIJALNE ZAŠTITE

Naglasak na preventivnom djelovanju

Osnivanjem samoupravnih interesa zajednica mijenja se kompletni sistem financiranja općih i društvenih potreba, u kojemu radnik proizvođač i vlasnik sredstava, neposredno odlučuje o načinu njihova trošenja. Međutim, mijenja se dosta toga i u organizaciji, pa u do-
sta slučajeva i u sadržaju rada. Tih novina i promjena bit će sad u ob-
lastima djelovanja svih samoupravnih interesnih zajednica, a ovih dana razgovarali smo s vršiocem dužnosti najnika SIZ socijalne zaštite Franjom Mrevljevićem, o poslovima, sredstvima, zadacima i problemima u ovoj oblasti, nakon osnivanja SIZ.

Prema onome što nam je rekao, SIZ socijalne zaštite u općini Vinkovci, raspolaže ove godine sredstvima u visini od oko 557 milijuna starih dinara, koja se formiraju iz sljedećih izvora: 0,50 posto od osobnih dohodaka zaposlenih u općini Vinkovci, i posto od dohodaka po-
ljoprivrednika i 4 posto od dohotka iz zanatske djelatnosti.

U prvoj polovini godine utrošeno je neto oko 230 milijuna, što je do

duše manje od polovine sredstava, ali s tim, da neke obaveze za prvih šest mjeseci, nisu još podmirene. To su najčešće računi različitih socijalnih ustanova u kojima su smješteni djeca i odrasli, a nalaze se u našoj, ili drugim općinama.

Na pitanje — koje su obaveze u oblasti socijalne zaštite najveće, od-
posno koji su problemi najčešći, Franjo Mrevljević je odgovorio:

— Otvoreni problemi s kojima se najčešće susrećemo, su problemi starih i nemoćnih, a neizmisliti o-
soba, zatim raste broj nezbrinute djece iz obitelji socijalnog ponaša-
nja, a također je velik prijavak za smještaj u odgovarajuće ustanove, djece, koja su teško men-
talno retardirana, te ih nije moguće obrazovati i odgajati u specijal-
noj školi.

Riješavanje tih problema iziskuje, ujedno i najveće sredstava, jer cij-
ne općinama u ustanovama, rastu usporo-
soporeno s porastom troškova živo-
ta.

Ostale obaveze socijalne zaštite su plaćanje stalnih, povremenih i jednokratnih socijalnih pomoći, što također odnosi dosta sredstava, a

zanim dolaze drugi oblici, kao po-
moći obitelji kadrovanca, pomoći žrtvama fašističkog terora, zatim plaćanje različitih komisija koje ob-
javljaju neke stručne poslove i napo-
kon dotacije humanitarnim orga-
nizacijama; Savezu gluhih, udružen-
jima mentalno retardiranih osoba civilnih žrtava rata i slično, što ne predstavlja veću stavku u izdancima.

U tri vinkovačke socijalne usta-
nove: Dječji dom u okviru Centra «Laura Klajner», Zavod za odgoj i so-
cijalnu rehabilitaciju i u Dom za stare, nezbrinute i umirovljene oso-
be u Noviru, smješteni su djeca i odrasli iz naše, ali i iz drugih općina. Ponekad se čuju mišljenja da to predstavlja opterećenje za našu općinu, pa smo pitali Franju Mrev-
lja tko financira njihov smještaj.

— Svaka općina koja smješta di-
jecu, ili odraslu osobu u neku socia-
lnu ustanovu, plaća troškove toga smještaja, isto kao što općina Vinkovci plaća za svoje građane, a-
ko su smješteni u socijalni utajopu van općine. Prema tome, nisu točna mišljenja da mi ovdje snosi-
mo troškove održavanja osoba s drugih područja.

Novi Zakon o socijalnoj zaštiti donio je neke novine u toj oblasti. Predviđa li novi Zakon neke bitne promjene?

— Pozitivna novina je u tome — rekao je Franjo Mrevljević, — što novi Zakon utvrđuje sigurnost izvora sredstava za socijalnu zaštitu, pa se sada točno zna odakle treba uzeti sredstva. Kolika će biti stopa, odnosno koliko sredstava za koju godinu treba osigurati, o tome odlučuje svaka samoupravna interesna zajednica, s tim da se prije toga izvrše društveni dogovori s delegacijama i zajedno sa skupštinom općine, utvrdi politika socijalne zaštite za tu godinu. Valja očekivati, na-
glosto je Franjo Mrevljević, da će sred-
stva, potrebna za socijalnu zaštitu ubuduće rasti u većem postotku nego dosad, u skladu s porastom po-
treba u toj oblasti.

Ozirom na konstituiranje SIZ socijalne zaštite, mijenja se i polo-
žaj stručne službe. Kakve su to pro-
mjene? — pitali smo.

— Stručna služba formira se kao Centar, ali po novom Zakonu, sada kao samostalna organizacija, isto-
(Nastavak na 2. stranici)

U OVOM BROJU:

Sastavi skupštine
SIZ socijalne zaštite

7. STRANICA

Slika 5. Vinkovački list

Dostupno na: <http://library.foi.hr/vl/godista.aspx?B=10&godina=1975&broj=&stranica> (4.9.2016.)

**UREDNICTVO I UPRAVA „HRVATSKE RIEČI“ NALAZE SE U „HRVATSKOJ TIŠKARI“ (Dr. KRSTELJ I DRUG.) — RUKOPISI NE VRAĆAJU SE. — NEPRAN-
KIRANA SE PISMA NE PRIMAJU.**

40

Razdava se svake subote. Cijena mu je 4 for. za domaće, za vanjske 5 f. poštom; za pol god. polovica.

NEVEN

Učitelji (normal-skih i početnih učionica) i svi učenici plaćaju samo 3 for. poštom za cijelu godinu.

ZABAVAN, POUČAN I ZNANSTVEN LIST.

Izdava ga narodna čitaonica Riečka.

Uredjuju Dr. Josip Vranjicanji Dobrinović i Prof. Vinko Pacel.

Br. 1.

Na Rieci 3. travnja 1858.

VII. godina.

PROGLAS.

Radi sedamdeset i sedam uzroka ne razturismo proglasa o Nevenu u svijet, nego ga evo u prvomu broju; za to se i ne nadasmo predplatnikom do sada. S toga šaljemo Neven mnogim ne znajući, hoće li ga prigrliti. Nije nam kad mudrovati i nagovarati Vas, p. n. gospodine da predplatite, nego Vam velimo samo ovolicahno:

Evo Vam Nevena na ponudu, jer mislimo, da je on vrstan prema Vami (i da će bit i vrstnji) koliko ste Vi vrstan držati ga; a da tu baš prešjerane izvrstnosti ne treba, sudi Vam ono 5 f. koji su mu cijena za čitavu godinu (a polovica za pol godine); biva od prilike ne punih šest kr. na tjedan.

Učitelji (norm. i seoski) i svi učenici dobivaju ga u pol cijene t. j. 2 f. za Neven a 1 f. za poštu itd. dakle 3 f. na godinu. -

A oni predplatnici (ali ne predbrojnici) što od lanjskog Nevena imaju pravo na III. i IV. svezak dobivat će ovaj Neven besplatno za ova dva svezka; tako ugovorismo sa prijašnjim izvadateljem; nu sile tuj nejma nikakve.

Hvala svim onim koji porjerovaše, i bez proglasa predplativši; hvala i onim, koji kao porjerovaše predbrojivši, a hvala i ovim koji nisu nakanili ni jedno ni drugo, nego ih tobože silimo; ovo ne vredjaj nikoga, jer smo svi nakani pomagati sa šest kr. na tjedan naš jedinac Neven; evo meke i dokaza:

1) Neven će po svojoj trojoj namjeni zabave, pouke i znanstvenosti donositi Vam: Pjesništvo staro, novo i narodno - pripoviedke (novelle, romane, epične i dramatične) - iz poviesti: crtice, starožitnosti, životopise, preglede suvremene i povremene - zemljopis, putopis - iz prirode (svake struke) - iz umije i

Slika 7. Neven: Zabavan, poučan i znanstven list.

Dostupno na: <http://libraries.uniri.hr/liste/002n/> (4.9.2016.)

IGREC VARAŽDIN 042/211-044 40-470 Fax 211-042 • ATESTIRANO 29 GODINA PROIZVODNJE	CRIJEP GREĐICE	30 GODINA GARANCIJE SUPER POVOLJNE CIJENE • FERT GREĐICE od 13,4 K/m • CRIJEP od 1,5 K/kom.
---	--	--

PRVI LIJEVO

Stara frajla
Str.2

Virovitički

Broj 1882
Godina XLI
Petak, 12. kolovoza 1994.
Cijena 2,50 KUNA
Prve novine u Virovitičkom
"Virovitičan" tiskane su 16.
rujna 1899. godine, prvi broj
"Virovitičkog lista"
tiskan je 29. rujna 1953.

760. OBLJETNICA GRADA VIROVITICE PROGRAM OBILJEŽAVANJA DANA VIROVITICE

Subota, 13. kolovoza
11 sati Sportski susreti - stadion TVIN-a (mali nogomet, kuglanje)

Nedjelja, 14. kolovoza
8 sati Otvoreno prvenstvo grada Virovitice u plivanju- Gradski bazen

9 sati Otvoravanje zelenca i klorne stanice na virovitičkom vodocrpilištu

9 sati Streljački turnir u čast Dana Virovitice- Dom strijelaca

9,30 sati Izložba nagrađenih uzoraka vina članova Društva vinogradara i voćara Hotel "Slavonija"

10 sati Puštanje u promet novoizgrađene prometnice u Taborištu

17 sati Puštanje u promet asfaltnih cesta za Požare 20 sati Otvoravanje poklon-izložbe Likovne grupe 69 i LIK-a N. Trčka s prodajom slika- Gradski muzej

Utorak, 16. kolovoza
6 sati Budnica ulicama Virovitice

8 sati Polaganje vijenca palim rodoljubima za slobodu Hrvatske na virovitičkom groblju

9 sati Svečana sveta misa koju predvodi monsinjor Juraj Ježerinac, pomoćni biskup zagrebački

Svečana procesija ulicama grada

11 sati Svečana sjednica Gradskog vijeća i Poglavarstva- Kazalište

10,30-24 sata Kulturno-umjetnički program ispred Robne kuće u organizaciji Gradskog poglavarstva i "Trgocentara" d.d.- voditelj Tрпиimir Markotić

16-20 sati Nastup KUD "Gora"

19 sati Plivanje, finale- Gradski bazen

21,30 sati Nastup grupe Ritmo Loco - gost večeri Željko Pervan

U kulturno-umjetničkom programu sudjeluju: HPD "Rodoljub", Grdska glazba, KUD Virovitica, Kazalište, Zbor umirovljenika, Ohio band, Evergreen, KUC Virovitica, Dječji crkveni zbor i pobjednici s dječjeg festivala

POLICIJSKA UPRAVA VIROVITIČKO-PODRAVSKE ŽUPANIJE

Stanje sigurnosti povoljno

• Uvođenjem u upotrebu uređaja Travimo koji fotografski bilježi svako prekršaj brzine ili neki drugi prometni prekršaj stanje sigurnosti u prometu značajno će se poboljšati

Na nedavnoj sjednici kolegija PU stanje sigurnosti na području županije u prvoj polovini godine ocijenjeno je izuzetno povoljnim. Podaci pokazuju da se takvo stanje nastavilo i u srpnju ove godine.

U prvih šest mjeseci u oblasti kriminaliteta učinjena su 662 kaznena djela što je za 27 posto manje od godinu dana prije. Počinitelji su poznati u 158, a nepoznati u 504 kaznena djela. Počinitelji su naknadno utvrđeni u 371 kaznenom djelu, te je postotak efikasnosti među najvećima u Hrvatskoj - 73,61 posto. Najviše je imovinskih deliktata - 342, ali ipak za 21,19 posto manje nego 1993. godine. Efikasnost - 61,93 posto. Registrirane su 102 krađe, 155 teških krađa i 20 krvnih deliktata - 13 s teškim tjelesnim povredama i 7 ubojstava.

U oblasti kriminaliteta u gospodarstvu otkriveno je 48 krađa, uglavnom su to gospodarske krađe, krivotvorenje novca,

zloupotreba položaja, nedopuštena trgovina i dr. Broj ovih djela smanjen je za 65 posto.

Za 39 posto manje je krivičnih djela u prometu, ali se nisu smanjile i štetne posljedice. U oblasti prometa učinjena su 29.932 prekršaja. Izdane su 15.463 mandatne kazne, gotovo 7000 zahtjeva predano je sucima za prekršaje, te izdano 4586 rješenja po skraćenom postupku. Radi prevelike brzine kažnjena su 1724 vozača, 386 ih je bilo pod utjecajem alkohola, otkriveno je 1400 tehnički neispravnih i 620 neregistriranih motornih vozila.

U oblasti javnog reda i mira registrirana su 484 uglavnom laka prekršaja.

Stanje sigurnosti u Virovitičko-podravskoj županiji izuzetno je dobro i zbog uspješne suradnje Policijske uprave s državnim i županijskim organima uprave, te vojnom policijom i Hrvatskom vojskom, kao i s pučanstvom.

Efikasnost rada Policijske uprave rezultat je sve bolje ekipiranosti, korištenja najsuvremenijih pomagala i rada na prevenciji.

Prometna policija ubuduće će biti još efikasnija. Konačno je i PU Virovitičko-podravske županije dobila vozilo s efikasnijim uređajem utvrđivanja prekršaja u prometu. Uređaj Travimo registrira svako prekršaj brzine kretanja vozila, nepropisno uključivanje u promet, nepropisno prejecanje, prolazak kroz crveno svjetlo itd. Prekršitelji dobiva fotografiju s neoborivim dokazima za učinjeni prekršaj. Promidžba uređaja obavljena je u srijedu, a nazočnima su govorili načelnik PU Anrun Troha, načelnik za tehniku Dražen Majurec i zapovjednik Stanice prometne policije Virovitica Mladen Bogati.

K. P.

Čestitamo BLAGDAN VELIKE GOSPE - DAN SUHOPOLJA I SVETOG ROKA - DAN VIROVITICE

Virovitički

Trgocentar d.d.
V. TRGOCENTARFEST

UTORAK, 16. kolovoza od 9 do 01 sat

Trg bana J. Jelačića, ispred Robne kuće

• Snižjenja • Akcijske prodaje
• Degustacije • Prezentacije
• Nagradne igre • Bogata ugostiteljska ponuda • Modne revije • Zabavni program

Posebni gosti: Ritmo Loco i Željko Pervan

Izravni prijenos u programu Hrvatske radio postaje Virovitica - 88,3 Mhz

Dobro došli!

Slika 8. Virovitički list

Dostupno na: <http://library.foi.hr/vir/godista.aspx?B=130&godina=1994&broj=&stranica> (4.9.2016.)

DUJE BALAVAC

HUMORISTIČNO SATIRIČKI LIST

Dopisi i pretpisane šalje se uredu
ANTI KATUNARIĆ, slikar u Splitu.

IZLAZI JEDAN PUT MJESEČNO.

Cijena mu je 4 kr. na godinu
— Svaki broj 30 para —

Dvi beside da se boje razumimo

Kake vidite i sami zovete se „Duje Balavac“. Pravi sam splešan iz Splita, a inoću mi je vas moj program a rodija sam se u sri' sri'le umjetničkog kluba. Mislin da mi ne bi trihala drugo reč, ali kako niso svi jednako ošperli, kazat ću van u porrič, ko san, ča san i kako mislin.

Mekli su mi ine Duje jer su svi Dui ferbašti pa ni ja fala Boga nison tukao, mrvica san balav, ka splešan, drago ne svakom prišit krpicu i štrist tabur na vruje mi bez njane mrvic malleje. Neumje se puno olazirat na šonja pisnu bone znate da su pisnici svik malo ezaltani (pogledajte samo našega Kapela, Orolča, Murala Čulča i ostale). Kako san i malo proputova, (a koji splešan ni putova, o kadi se ovo gre u jantike), mrvic se u ovast razamin pa ča o svacemu i govorit, o nianama, o štinungu, o arkiteturi, o politiki, mrviki u zablju o svacemu. Nisan nika kova partita jer oči da budem svastiji prijatelj a svaki ču se šalit, jer bane ča svignomre, prijatelj, prijatelj reč u da se na nvidi: samo nazadajati, pa koje stranki hili, niso ni drugi. Savin tin prid namo ka i prid zakonom svi su mi jedi jednici.

Istaknut ću znamenite Jude i znamenite strari, ka i stvari sušine. Za znamenitost se neće nijedan pametan čovik nviditi, pa ako se ko nvidi, oči reč da se priznaje ridikuloznost i onda ćemo san u drugom bruj staviti ispravak a za da svit zna čiji je, štampat ćemo ga još jedan put. Javljamo svakom da jemo u ureduštru jednoga atletu, jednoga špadačina i čovika o zakona i tako će se svak moć odati po svom komodu. Ja san ipak siguran da od svega toga neće bi potriho, jer san jupet van kažen, prez svake malleje.

Ovi broj dolazin na svit i vidit ću oči li me primit kako ste obrčavali. Budite i rič ka ja, pa se nečete pokajati i vidit čete da ako ste ga iskali, da ste ga i nali. Ako ste oraleste, nastojat ča da van buden sve dražji i kašat ča da salon po mogučašći popraviti nika male spliske slaboće a da staknen i pošali ča je dobro, ako ga di ajklen. To sve rulin iz juhari prana Splita i splešanina.

Pa ne znalite da svin, sve drugo oia Splita stavit ča u drugo brojere rubrike za potražiti, pa ala ga karikaturisti i humoristi na posal i sve ča hude odgovarat mon

karatenu, štampat ču. Tako isto pripremitjen van svi splešanosti splešani, čakod dobra čujete i ala vidite, sve javite „Duje Balavac“.

Moji su stalni suradnici i omivaci: Piperle, Rode, Bal-Baf, Lepe, Tambuko i Mafalo, ali jupet van govorin svak more postat moj suradnik, a ko pošaje jednu bas asplu stvar, dobit će nagradu po vridnosti iate. Eto to van je sve ča sun ti reč, samo van pitat prošćenje, ako nije ovi put sve kako bi jomalo bit, prvi put je ča, se a svit hajejen, a one ča san ritrat, se pitat njanke da mi našalo i svitija a onon lataskon „Lodere non lodere“ ču narvski oči reč laba!

Vaš odligani

„Duje Balavac“.

Onoga koji ne povratit poslati mu broj na ogled, smatrat ćemo pretpisatnikom.

SPLIT POLIPŠAJE.

(Nova fascada, stare Obale).

Ni jon ni ruga,
Onakon je zvoniku
Vajalo naš druga.

Pisma.

Balavac me Duje ime
ne fali mi oia
kui kamijlon ja oširen,
olusa krv tot vica.

Neka znate, sre ču gledat,
iz oblaka kroz fumare.
Nista neč meui ostat,
otkriti ča sve oltare.

Hodu da se sprav stupe,
bilo vedro bila kisa.
Ako koga s hude najdem;
ost nali! bit ča san prisa.

Šta ja pisem svak viraže
jer prijatelj jesam svoci;
zatu jesam bez partila
ali pogled jemoz mačik.

Ovi broj nek slazi ka kamijlon
a bodeli dikod uraka
javite mi ph... niti raka!
posvilit ča balavac kamijlon.

Ko mi jema dvi beside reč,
nek me lise, ne greu nikad leč.

Priko gets, kraj trete,
od štekata do erike dšir,
s tralukuli na leacere,
povrj puli telegrafski žic.

Na Jetrnijem.

Tambuko.

Slika 9. Duje Balavac: Humoristično satirički list

Dostupno na: <https://issuu.com/gkmm/docs/duje-balavac-001> (14.9.2016.)

NOVO DOBA

IZLAZI SVAKI DAN U JUTRO

Pretpлата K 60.— godišnje; za 6 mjeseci K 30.—; za četvrt godine K 15.—; za 1 mjesec K 5.—. Otpis po cijeniku. Priopćenja 50 para redak., u tekstu 1 K.

Pojedini broj 20 para. Onaj od ponedjeljnika 10 para

Godina I.

Split, nedjelja 9. lipnja 1918.

Br. 1.

Tajna našeg roda.

Novo Doba — neka doista bude novo!

Novo u ljubavi, — novo u vjeri, — novo u osvjetli.

Kad nas ono jučer osudiše, da nas ne bude više, — pohitaše, da nam posijeku grane, da nam išćupaju žile, da nam sažgu deblo.

Ali zaboraviše tajnu prokletog, vječnog nam roda:

— gdje je samo jedan od nas zabó noge u zemlju, — zemlja je sva naša i do vijeka naša!

Pa ti čupó, i sjekó, i gazio, i vješao, i palio — a da na zemlji više ni truna, ni vlati, ni zrna, ni glasa od nas, — zemlja je ipak sva naša i do vijeka naša, —

jer, eto, — bilo danas, bilo sutra — jedan jedini zeleni šiljak probije ploču osudničku, — i taj je zeleni šiljak danas list, sutra struk, do godine grana, a do sto godina pobjednička, živa suma.

I novo doba — proljeće krvave sijadbe — opet je tu!

Novo u ljubavi, da ljubi samo svoje.

Novo u vjeri, da vjeruje samo sebi.

Novo u osvjetli, da sveti samo svoga.

U Zagrebu — Maja 1918.

Ivo Vojnović.

Split, 9 lipnja 1918.

U imenu nam je i smjer, kojim hoćemo da podijemo. Prošli duhom novog doba — tek jednog dobrog ploda iz rane tragike — prešli smo, da u ovom sudnom, ali zato i velikom vremenu, kad se stvara budućnost naroda, dademo svojoj utroci otacini naroda i neodvisan dnevni list, koji neka bude glasnikom političkih težnja jedinstvenog naroda Hrvata, Srba i Slovenaca i tumačem njegovih potreba na prosvjetnom i gospodarskom polju.

Smatramo svojom pr. u zadacima, da okupimo narodne redove. Svak je danas uvjeren, da nisu ovo časovi za stranačku nametnuta, već da je opća potreba, da se svi čestiti narodni redovi stisnu i udruže u jednu silu, koja ima da nam stvori zaloge i načudnost, dostojne naroda, svjesna o svojim pravima i o svom položaju u kolu prosvjetljene svijeta. Velika vremena nametnu i velika zadatci, a njima je dorasao samo onaj narod, koji ne troši svoje energije u jalovim međusobnim trenjima, već koji je ujedinio i učvrstio sve svoje sile, da ih da u službu velikom cilju. Zato mi ne možemo i ne smijemo zastupati nikakove stranačke politike. Mi izdajemo interese narodne cjeline iznad svih posebnih stranačkih vidika i zastupamo samo jedinstvenog i slojnost narodnog rada.

I tom vidimo najsigurniji put, kako da se našim jedinstvenom narodu izvojsiti pravu, da odluču sam o svojoj sudbini i da se — nakon dugih borba i krvavih žrtava — uredi u slobodno i neodvisno državno tijelo.

Ovaj je naš cilj u skladu s duhom, što danas prolizuje sav prosvjetljeni svijet, te odgovara demokratskom načelu samoodređenja, koje je kao ideja već odvojeno konačnu pobjedu na velikom svjetskom meglaznu. Nadovježujemo svoj rad i na zdravu misli naših preporoditelja — iz doba prvih borba za narodna prava i ustavne slobode. Oni su pred više od pola vijeka na ovim obalama našega Jadrana bili razvijali čitav narodni barjak, ne pitajući, kako se što čini, i poštujući svakomu slobodu mišljenja

uz jednu jedinu granicu, da se ne povrijedi narodno načelo.

Tim čemo smjerom i mi, uvjereni, da nas samo taj put može da dovede do onoga cilja, koji danas lebdí pred očima svakomu čestitom Hrvatu, Srbu i Slovencu. Otvaramo rado stupece svim rodoljubima — bez razlike, da li pripadaju jednoj ili drugoj stranačkoj udruzi — samo ako teže za oživotvorenjem narodnih ideala i ako im je rad prema toj svevoj svrsi upravljen.

Potiče nas i sokoli nas nepokolebljiva vjera u ostvarenje narodnoga načela, koje je danas od svijeta strana priznato. No jedino što može da sprječí obnovu uzasnog ljudskog klanja i varvarskog uništavanja vjekovnih tekovina prosvjetnoga rada. Bez zadovoljenja pravima naroda, bez garancije, da će se svi narodi — mali i veliki — nakon ujedinjenja svih svojih dijelova moći razvijati nesmetano u slobodi i neodvisnosti, ne može da bude trajnog svjetskog mira. Riješenje toga problema nameće se danas čovječanstvu i ono se mora riješiti neodvisno od razvika događaja na bojnim poljanama i od privremenih javnih i posudnih državnih planova na područjima vanjske i unutrašnje politike.

Zalog je trajnom miru i preporodu čovječanstva ne u pobjedama na krvavim razbojištima, već u ideji slobode i u etičkim temeljima.

Za tim ciljem treba da kroćimo svi, koji imamo narodnog osjećanja i narodne vjere. Nikada nam one ne bijake bliži! Samo ustrajmo, arčamo, bez kolebanja, bez makodubja. Sloboda je u nama!

Slovenski pozdrav „Novi Bobi“.

Ljubljana, maja 1918.

Dr. G. Ž. — Jugoslovanstvo mnogo hvala dolguje Dalmaciji. Ne mislim sedaj na to, kar je dala našem slovostvu, tudi ne na to, kar nam pomeni njega brodarstvo, brez kojega bi nam bila gospodarska bodočnost vrlo domoljiva. Mislim na mogočno inicijativu, ki jo je dala Dalmacija začetkom tega stoletja jugoslovanski ideji; mislim na veliko moč širnega obzora, može Dalmatince, ki spretno vodijo naš čolníc po valovju svetovne politike. Reška in zadarska resolucija, većinom delo Dalmacije, sta vsvarile predpogoje dandajemu našem pokretu, kajti brez rešitve hrvatsko-srpskega problema ni Jugoslovanstva.

Že za balkanske vojne so poprejšnji samo gospodarskim stikom Dalmacije in Slovenije sledili bolj konkretni politični stiki med Sloveci in Dalmatinci v Trstu, kjer se po prejš zalibog nezavedni elementi iz Dalmacije s malimi izjemami niso pridruževali slovenskim bratom.

Svetovna vojna je nadopolnila, kar je morala manjkalo. Naenkrat so se bratje znašli: Trst, ljubljanski Grad, Maribor, Gradec, Karau, Góllersdorf, vse to so etapni kraji, od koder teko dalmatinsko-slovenske sile zedinjene na jugoslovansko bojišče.

Jedinstveni nastop proti hvalabogju pokopani londonski pogodbi in skupna borba naših poslancev v Beču, vse to je še bolj utrdilo vezí med Dalmacijo in Slovenijo.

A da priznamo odkrito, pogrešali smo v Dalmaciji one politične in sploh javne aktivnosti, ki je uprav sedaj potrebna.

Vest, da se v Splitu snuje jugoslovanski list, porzdravlja vsa slovenska javnost z velikim zadoščenjem: novega sobojevnika iz klasično dežele jugoslovanskega pokreta dopimo!

„Nova Doba“ nam bodi simbol nade, ki daje snage našim dušam, nade na ono resnično — novo dobo, ki prinese rešitev celému narodu SHS in žnjim tudi — jedni Dalmaciji.

Izveštaji s bojišta.

Austro-ugarski ratni izveštaji.

Kb. BEČ, 8 lipnja. Službeno se javlja: Između Asiaga i Brente prosljedilo je neprijatelj svoje izvidne potrhate u jakim odjeljenjima. On je bio odbiven dijelom palibom, a dijelom borbom prsmice. Borba artiljerije na cijeloj južno-zapadnoj fronti trajno je živa.

Poglavica gen. štaba.

Njemački izveštaji.

Kb. BERLIN, 8 lipnja. Večernji izveštaji: Na bojni front položaj nepromijenjen. (Opaska uredništva: Očito usljed kakove pogreške na brzoprijavnom uredu nijesmo primili jučerašnje jutarnje službeno njemačko izveštje).

Tuski izveštaji.

Kb. Carigrad, 7. lipnja. Na palestinskom bojištu između obale i Jordana nastala je artiljerija urela pod uspjehnu vatru razne neprijateljske položaje. Istočno od Jordana lako su odbijeni neprijateljski potrhati. Jedan neprijateljski aeroplan pogodjen je našom obrambenom vatrom, te se je srušio iza neprijateljskih linija. Na ostalim frontama položaj nepromijenjen.

Borbe u zraku.

Kb. Pariz, 8. lipnja. Skup od dvadeset neprijateljskih aeroplana krizario je večeras povrh francuskih linija i otplovio pravcem put Pariza. Račeno je nekoliko bomba. Žrtve su: jedan mrtav i nekoliko ranjenih. Materijalne štete nema.

Bojevi na talijanskoj fronti.

Kb. Beč, 7. lipnja. Stan ratne štampe javlja: Jučer se je odigroo čitav niz bojovnih predrečja, koja su sva svršila povoljno za nas. Neprijatelj je uzaludnim ispadima izvidnica i manjih odjeljenja pokušao da postigne uspjeha na raznim mjestima tirolske brdske fronte kao i u području utoka Piave u more. Nakon dugotrajnog žestokog pucanja na naše linije, na brda istočno od Asiaga, više satnja ispalilo je dva puta, ali su se navale slo-mile već u našoj vatri. Na brdu Siseno od-biven je neprijatelj borbama u šancima i izbliza. Našem jurišnom odjeljenju uspjelo je nakon ogorčene borbe izbliza do pomakne naprijed naše najprednje linije na brdu Spina.

Engleski izveštaji.

Kb. London, 8. lipnja. Jutros su francuske čete, nakon uspjele lokalne navale, popravile svoje položaje u okolini Lokera i pri tome zarobili nekoliko ljudi. Rano u zoru iznenadili su manji odjeli naših četa neprijateljsku stražu u odjelu Straziele, zarobili 9 ljudi i osvojili jednu strojnu pušku, bez ikakvih gubitaka. Osim oborane artiljerijske djelatnosti, nema se što drugo javiti s raznih odsječaka fronte.

Iz Palestine: U prošlom je tjednu bojovna djelatnost bila u glavnome ograničena na zračne operacije. Na 3. i 4. lipnja engleske su i australske zračne eskadre odbile posule bombama neprijateljske logore i uzletista u blizini Ammana. Na 23. svibnja arapske su čete u Hedfazu uspjehno napale turske straže u blizini Abunga.

Iz istočne Afrike: Nakon što je neprijatelj na 31. svibnja u blizini Matwe prešao rijeku Muric, uzdržao je prelaze protiv naših sila, što su ga proganjale, dok nije na 3. lipnja bio protjeran i nastupio daljnji usmak prema jugu. Njegove su predele čete na 31. svibnja i 1. lipnja bile upletene u borbu sa našim silama u blizini brda Inaga.

Lb. London, 7. lipnja. Službeno izveštje: Odio naših četa napao je prošle noći neprijateljske položaje sjevero-istočno od Beihme i povratio se bez ikakvih gubitaka, postijeno je zadao posadi gubitaka i osvojio našinsku pušku. Inače se s engleske fronte nema što da se javi.

Francuski izveštaji.

Kb. Pariz, 8. lipnja. Službeni francuski izveštaji od 7. o. m. poslije podne: Sjeverno od Montdidiera i zapadno od Noyona uspjela su Francuzima razna manja poduzeca, pri kojima se dovelo zarobljenika. Sjeverno Aisne osvojili smo, noćnim jurišom, Le Port, zapadno od Fontenoy. Južno od Aisne popravili smo položaje jugoistočno od Ambleny. Među Ourcqom i Marnom nastavili smo mjerne operacije u okolini Veully-Lapoterie i Bussieres. Pomakli smo se vijidljivo napred i osvojili selo Vinu.

Sjeverno Clignona kao i Boquevauxa istočno kolođera u Neully-Lapoterie, čiji je sjeverni rub u našem posjedu, i južno dohite su amerikanke čete prostora na fronti Tury-Belleau-Bonrechtes. Zapadno od Chateauf-Thierry preosvojile su naše čete energički provedenom navalom via 204 između Marae i Reimsa. Engleske čete ustale su se opet u Bigny i zadale Nijemcima jakih gubitaka. U tečaju ovih borba zarobili smo oko 100 Nijemaca. Na ostaloj fronti uz prekide artiljerijska borba.

Djelovanje podmornica.

Kb. Berlin, 8. lipnja. U zatvorenom području oko Azura i na zapadnoafričkoj obali, opet su naše podmornice potopile 21.600 brutto tona.

Ratno obilježje američke obale.

Kb. Berlin, 8. lipnja. „Lokalanzeiger“ javlja da čitava američka obala, naročito luka Newyork, ima ratno obilježje. Po svu noć svijetle električni reflektori. Veliki broj hidroplana proljeće nad obalama i lukama.

Ratno vijeće Entente za Poljake, Čehoslovake i Jugoslavene.

Kb. Geneve, 8. lipnja. Prerna pariz' on izveštaju, udruženo ratno vijeće u Versailu dne 3. o. m. označilo je kao cilj, za kojim idu Francuska, Engleska i Italija: stvorenje samostalnih država za Poljake, Čehoslovake i Jugoslavena. U isto doba vladu Saveznih država uzreže na znanje Izjavu Lansinga, da Sjedinjene Države posmatraju sa simpatijom nastojanja Čeha, Jugoslavena i Slovaka. Pridružilo se istima živim saučestvom za želje ovih naroda.

Lloyd George o američkoj pomoći.

Kb. London, 8. lipnja. Reuter javlja: Pri godinjenju banketu saveza knjižotiskara naglasio je Lloyd George važnost američanske pomoći za uspjeh saveznika protiv brutalnom idealu pruskog militarizma. Kriza još nije prebrođena, ali će je odlučnost Engleske i Francuza prebrođiti. Saveznici moraju biti složni u cilju i u nepopustljivosti.

Iz Reichstaga.

Izjave novog predsjednika.

Kb. Berlin, 8. lipnja. Član centums zast. Fehrbach bio je izabran a 270 od 280 glasova predsjednikom Reichstaga.

Kb. Berlin, 8. lipnja. Novi predsjednik Reichstaga Fehrbach pri preuzimanju predsjedništva naglasio je, da će duž d. borbu sa našim silama u blizini brda Inaga.

Slika 10. Novo doba

Dostupno na: <http://dalmatica.svkst.hr/> (14.9.2016.)